

”Graffiti är till sin natur illegal”

- En uppsats om nolltolerans mot graffiti och dess föreställningar

Abstract

This thesis aims to present the mental constructions behind the zero tolerance against graffiti in Stockholm. By constructing two different frames, those in favor for the zero tolerance and those against, the representation of concepts and mental constructions are exposed. The zero tolerance policy will be investigated by the method of Carrol Bacchi's "What's the problem represented to be?" and the positive frame will be examined in contrast of the result of Bacchi's method. From a context of what role the city plays in our life the zero tolerance and the alternative view is clarified. Both frames will in the end be valued. Questions about the need for the zero tolerance to label graffiti as ugly and graffiti writers as drug users and criminals will emerge and be discussed in contrast to freedom of speech. A discussion of artistic freedom, subjectification and what shape participation in the city should look like will be held.

Keywords: Graffiti, zero tolerance, Stockholm, Frame analysis, WPR-analysis

Words: 9888

Innehåll

1	Inledning	1
1.1	Problemformulering och frågeställning	1
1.2	Syfte	2
1.3	Relevans	2
1.4	Metod och material.....	3
1.5	Avgränsningar	4
1.6	Tidigare forskning	4
2	Teoretisk kontext	6
2.1	Definition av Graffiti.....	6
2.2	Kulturell kontext	7
2.3	Makt och problemformulering	8
3	Ramverk	11
3.1	”Graffiti är till sin natur illegal”	11
3.2	Kontrasterande ramverk: ”Graffiti berikar”	16
4	Värderande av ramarna och avslutande diskussion	18
5	Referenser	21
6	Bilagor	23

1 Inledning

I Lund finns en laglig graffitivägg på Smålands Nation. Som regel målas nya graffitimålningar flera gånger i veckan. Jag går flera gånger i veckan förbi, stannar upp och kollar in målningarna. Emellanåt ställer jag mig där själv i några timmar och sprayar. I anslutning till denna vägg träffar jag andra intresserade. Vi studerar målningarna, pratar om stilar och färgscheman. Vi diskuterar vad vi tycker är bra eller inte, och vad som skulle kunna ha gjorts bättre. I mitt tycke är detta en organiskt levande social och kulturell institution. Människor i åldrarna från tio upp till fyrtio kommer och målar som de själva önskar och idéer kring estetik utbyts.

Samtidigt råder det en problemformulering om graffiti från andra som jag själv inte kan identifiera mig med. Längst av alla i hela Europa går Stockholms stad. De motsäger sig den typ av lagliga graffitiväggar som finns på Smålands Nation, eftersom detta exempelvis kommer riskerar att sådana som jag kommer börja nyttja narkotika, skolka och syssla med annan grövre kriminalitet (Jfr. Kimvall, 2012: 51-52). Det är ur denna paradox min uppsats om nolltoleransen mot graffiti börjar

1.1 Problemformulering och frågeställning

Av Sveriges fyra grundlagar syftar två, tryckfrihetsförordningen och yttrandefriheten, direkt till att den enskilde medborgaren fritt i text, bild och tal kan uttrycka sig och förmedla åsikter. Det finns inga krav på kvalitet eller innehåll, utan alla är välkomna att delta. Denna medborgerliga frihet anses vara en av demokratins viktigaste stöttepelare. Meningen med våra grundlagar är att det ska få råda högt i tak, även för kontroversiella utspel (Warnling-Nerep, 2003: 56-58). Censur, som innefattar dels inskränkningar i rätten att framställa bilder men även möjligheterna att publicera och sprida bilder är således inte tillåtet (Kimvall, 2012: 40).

2007 antogs en policy i Stockholm stad som innebär nolltolerans för graffiti. Detta har resulterat i att staden aktivt jobbar emot graffiti i form av exempelvis snabbare sanering av olagligt uppförd graffiti men även genom att inte tillåta utställningar och evenemang som ”kan väcka intresse för klotter, olaglig graffiti och liknande skadegörelse” inom stadens regi, trots att graffitin är tillkommen på legal grund. Detta kan tyckas märkligt med tanke på de grundlagar som tillåter individer i övrigt att till stor del få uttrycka sig fritt. Det är med bakgrund av denna kontrovers jag formulerar min frågeställning:

Vilka föreställningar består Stockholms stads nolltolerans mot graffiti av?

Vad skulle dess motsats kunna vara?

1.2 Syfte

Denna studie tar avstamp i Jacob Kimvalls bok *Noll tolerans – kampen mot graffiti*. Boken är av populärvetenskaplig karaktär, men med täta källförteckningar lyckas den beskriva och problematisera nolltoleransen mot graffiti på ett förtjänstfullt sätt. Kimvall menar att nolltoleransen mot graffiti mer än en simpel renhållningsstrategi. Istället för att vara en reaktion på ett växande samhällsproblem, som nolltoleransen förespråkare hävdar, bör nolltoleransen istället ses som en ideologi. Sett som ideologi består nolltoleransen av fyra hörnstenar. Den första komponenten i ideologin är att det från nolltoleransens håll råder en vision om ett samhälle helt fritt från graffiti, med ökade anslag för sanering. Graffiti påstås skapa en känsla av otrygghet hos gemene man och därför ska den tvättas bort. Dessutom antas målarna tröttas ut genom att man ser till att graffitin försvinner så fort som möjligt. Den andra delen av nolltoleransen handlar om skärpta straff och ökade lagföringar av graffitimålare. Speciella enheter inom polisen har skapats för att uteslutande syssla med graffitiliknande brott. Därtill återfinns vad som kan betecknas som parapolisära styrkor i form av väktarbolag som med stor personalstyrka arbetar med avancerade metoder för att sätta fast graffitimålare. Den tredje aspekten av nolltoleransen är att aktivt jobba för att hindra utställningar med graffitiliknande motiv och lagliga graffitiväggar. Den sistnämnda komponenten av nolltoleransen består av vad Kimvall, efter viss tvekan, väljer att beteckna som propaganda. Det råder från politiker, polis, myndigheter och företags håll en systematisk attitydpåverkan om vad graffiti innebär. Detta innebär att graffiti och målarna själva blir föremål för smutskastning. Målarna själva ges inte möjlighet att berätta vad graffiti är, utan istället är det graffitins motståndare som får definiera graffitin. Det är denna form av diskurs som möjliggör alltifrån ökad sanering, till skärpta straff, till nedstängningar av utställningar, och att dessa metoder fortfarande verkar vara fullt rimliga (Kimvall, 2012: 21-2).

I kapitlet *Varför finns nolltoleransen?* lyfter Kimvall samma fråga som kapitlets namn. Kimvall besvarar frågan till viss del, exempelvis menar han att de stora möjligheterna till ekonomisk vinning som graffitibekämpningen medför och denna industris nära samarbete med byråkratin möjliggör nolltoleransen (Kimvall, 2012: 101-112). Jag vill försöka närma mig ett svar på Kimvalls fråga men med hjälp av en av en annorlunda metod som innefattar större socialkonstruktivistiska inslag som visar på betydelsen av föreställningarna om graffiti. På så sätt är min förhoppning att besvarandet av mina frågeställningar i denna uppsats ska kunna fungera som ett komplement till Kimvalls bok.

1.3 Relevans

Mårten Schultz, professor i civilrätt, skrev i en krönika i Dagens Nyheter om nolltoleransen mot graffiti att ”Jag undrar om det finns någon motsvarighet i det

moderna Sverige av hur ett etablissemang försökt att stampa ut en hel kulturyttring, även i sin lagliga form, understundom med metoder som i sig varit otillåtna” (Schultz, 2012). Schultz påstående sätter fingret på vad denna studie handlar om, hur makt och dess implementering hotar individuella rättigheter. Således faller det väl inom det statsvetenskapliga fältet och motiverar den inomvetenskapliga relevansen. På ett rent principiellt plan torde detta även intressera utifrån den enskilde individens möjlighet att få ägna sig åt den kulturella yttring som den behagar, utan att bli förföljd.

1.4 Metod och material

Jag har för denna studie låtit mig inspireras av ramanalysen. Ramanalys är en metod som syftar till att undersöka krafterna bakom en omstridd policy. Dess styrka är att den kombinerar frågor om värden, teorier och intressen. Svårbegripliga politiska situationer blir lättare att förstå genom att förklara både strukturer och individer och grupper handlande. På så sätt skapas en tydlig bild av vad en viss policyhållning består av (Rein & Schön, 1993: 145-51).

Ram som begrepp syftar således till att försöka observera den process där människor konstruerar tolkningar av problematiska situationer. Genom skapandet av en ram görs olika perspektiv mer sammanhängande, vilket i sin tur bidrar till att dessa lättare kan värderas i slutändan (Ibid. 146-7).

Vid användandet av ramanalys av policys eftersöks de oenigheter som råder i en fråga. Dessa uppdelningar används för att tydligare kunna värdera typen av konflikt kring den omstridda policyn (Ibid. 148). En policys hållning synliggörs genom språket, så kallade diskurser. En analys av diskurser inom ett ramverk kan avslöja människors föreställningar och således bidrar denna förståelse till att klargöra de kriterier som behövs för att identifiera ramen (Ibid. 150). Det som sägs, eller det som utelämnas, har betydelse för hur världen uppfattas. Språket är det yttersta sättet att kommunicera, och således formar språket hur vi tänker och handlar. Språket blir till en social praktik (Bergström & Boréus, 2012: 354-6). Diskurser kan förekomma på olika nivåer; som samtal mellan individer eller i ett offentligt forum. Själva sammanhanget där diskursen äger rum skapar i sin tur vissa speciella roller och normer för diskussion och debatt. Ett samtal har alltid återkoppling till ett sammanhang. Mellan individer ter sig samtalet på ett sätt, i det offentliga rummet anpassas det till de koder och ordningar som det är förknippat med (Rein & Schön, 1993: 156).

Ramverk är alltid sprungna ur en kontext. Kontexterna skiljer sig i nivåer. På ett mikroplan utformas en policy av personer, såsom tjänstemän och politiker, där deras föreställningar får inverkan. På ett makroplan påverkar yttre politiska och ekonomiska förhållanden hur en policy yttras och vilka kontroverser som kan uppstå. (Rein & Schön, 1993: 154-5) Med kontexten som grund demaskeras sedan föreställningarna som råder genom en diskursanalys i ramanalysen. Diskurs innebär då en dialog som fungerar som metafor för vilka föreställningar som råder (Ibid. 155)

Carol Bacchi har skapat både ett teoretiskt och ett metodologiskt tillvägagångsätt, ”What’s the problem represented to be”, hädanefter kallad WPR-analys, som syftar till att utröna vilka föreställningar en policy innehar. WPR består av sex frågor som ställs för att undersöka en policy. Ramanalys och Bacchis analysmetod är snarlika, dock med skillnaden att Bacchi främst syftar till att ifrågasätta själva problemformuleringen snarare än att kategorisera de olika argumenten. Detta med ett underliggande antagande

om att problem är negativt konstruerade tolkningar av verkligheten. Jag vill hävda att Bacchis tydliga strukturering av tillvägagångssättet är en utmärkt väg för att på ett tydligt sätt synliggöra diskursen. Genom att ifrågasätta problemet som sådant kan jag på ett tydligare sätt dissekera de olika ramverken (Jfr. Bacchi, 2009: xii-xiii). Bacchis sex steg presenteras separat i stycket *Makt och problemformulering*.

WPR-analysen är till sin karaktär socialkonstruktivistisk: syftet är att gå bortom de fördomar som människor har, och istället klarlägga vad som måste antas för att en viss politisk hållning skall bli möjlig. Detta innefattar att försöka hitta de djupt inpräntade kulturella värderingar som finns, en form av social undermedvetenhet (Bacchi, 2009: 5). Precis som Rein och Schön påpekar i ramanalysen kan detta vara en svår uppgift, eftersom ett visst sätt att se på världen kan vara nästintill hegemoniskt, och att det därför är svårt att se utanför ramen (Rein & Schön, 1993: 151). Med denna vetskap om vad min metod innebär tänker jag således reflektera i vida termer för att på allvar försöka dissekera Stockholms stads nolltolerans mot graffiti.

Jag kommer således inte genomföra en fullständigt regelrätt ramanalys, utan en kombination av Bacchis WPR-analys och den klassiska ramanalysen. Jag kommer att ta min utgångspunkt i Stockholms stads nolltoleranspolicy där Bacchis sex frågor ställs och där jag noga undersöker vad policyn består utav. Bacchis sista fråga ”Vad kan policyn ersättas med” har stora likheter med det kontrasterande ramverk som Rein och Schön presenterar där en dispyt mellan de olika synsätten råder. Det som presenteras under fråga sex kommer inte vara ett svar som nödvändigtvis ger en korrekt bild av verkligheten, men som hjälper oss att få perspektiv på hur nolltoleransens motsats skulle kunna se ut. Sist i uppsatsen kommer jag att i regel med ramanalysen att genomföra en värdering av de olika perspektiven (Rein & Schön, 1993: 150).

Jag har gått igenom en stor mängd material, i form av policydokument, powerpointpresentationer och interna mail för denna uppsats. Jag har därefter omsorgsfullt valt ut de dokument som jag anser har störst betydelse för att kartlägga nolltoleransen.

Slutligen, vilken roll har jag som författare? Jag vill hävda att det aldrig går fränkoppla författaren från uppsatsen, det vill säga, allt som presenteras är i någon form subjektivt. Jag är själv graffitimålare kan därför av vissa ses som partisk. Detta ställer krav på hög intersubjektivitet i min text. Samtidigt vill jag också betona att min bakgrund har gett mig en god förståelse för vad graffiti är och jag kan på så sätt ha lättare att dekonstruera de olika argumenten än vad utomstående skulle kunna ha.

1.5 Avgränsningar

Studien avser att undersöka förhållandena i Stockholm stad, men perspektiv utanför detta geografiska utrymme kommer emellanåt att kunna skådas i syfte att visa principiella skillnader.

1.6 Tidigare forskning

Utöver Kimvall återfinns en hel del forskning om graffiti från en mängd olika discipliner. Forskning om graffiti kan grovt indelas i tre kategorier. Som första kategori

finns forskning om graffiti som konstnärligt fenomen, estetiken och dess betydelse. Den andra kategorin är den politiska behandlingen av graffiti, vanligtvis i form av diskursanalyser. Den tredje kategorin undersöker graffitimålarnas sociala livssituation, bl.a. i form av kriminalitet utöver olagligt målning och narkotikavanor.

Utav de diskursanalyser som gjorts är framförallt *Klottrare organiserade som MC-gäng* av Mattias Ekman värd att uppmärksammas. Utifrån bl.a. Gramsci identifierar han att marknaden och staten benämner graffiti som något negativt, medan det återfinns större förståelse för graffiti hos kultursektorn. Ekman menar att det finns ett tydligt inslag av maktutövning bakom hur graffiti uppfattas som ett problem.

När det gäller graffitimålarna och deras kriminalitet och drogvanor genomförde David Shannon vid Stockholms Universitet i början av millenniumskiftet den mest omfattande undersökningen ur en svensk kontext. Shannon fann att det bara fanns ett litet antal målare som utöver att måla graffiti olagligt missbrukar narkotika och som är grovt kriminellt belastade. De som medverkade i Shannons undersökning bestod av en ytterst heterogen grupp, och visar att det inte går att påvisa att graffitimålare i regel är mer brottsbelastade än andra. Likaså fann Shannon att graffiti per se inte vad någon inkörsport till kriminalitet (Shannon, 2003) Studien var delfinansierad av Storstockholms Lokaltrafik (SL), men dessa ville inte ha att göra med studien efteråt, eftersom den inte gav det svar som de hade önskat (Ekman, 2002). Därtill finns undersökningen *Stockholmsungdomar som klottrar*, gjord 2002, som förvisso finner att graffitimålare möjligtvis är mer brottsbelastade än andra, men att det inte går att belägga att graffiti är en inkörsport till kriminalitet (Sundell, 2002). Dessa studier har några år på nacken men deras resultat är, som vi ska komma att se längre fram i denna uppsats, intressanta i förståelsen över konstruktionen av nolltoleransen

Staffan Jacobson har vid Lunds Universitet skrivit doktorsavhandlingen *Den spraymålade bilden (1996)*. Jacobsons arbete är brett och behandlar allt från graffitins formspråk, graffiti som social praktik och rörelse men även de politiska åsikterna om graffiti. Hans gedigna kartläggning kommer i min uppsats att fungera som en grund för kommande analyser.

2 Teoretisk kontext

2.1 Definition av Graffiti

Graffiti utgörs enligt *Nationalencyklopedin* av text eller bild som är ristad, skriven eller målad, för det mesta olovligen utförd på offentliga platser eller annan egendom, i syfte att dekorera eller uttrycka åsikter och känslor. Den graffiti jag syftar på är den moderna graffiti, som består av tags, throw-ups och pieces. Grunden i graffiti är målarens tag, d.v.s. en bokstavskombination som fungerar som målarens namn. Ofta är målaren medlem i ett crew, som består av ett löst sammanknutet gäng som har ett gemensamt namn. Taggen och crewnamnet målas eller skrivs sedan i tre olika former: tags, throw-ups och pieces. Tags skrivs som en signatur, medan throw-ups består av snabbt gjorda blockbokstäver, oftast bara med en färg som kontur. Pieces består av mer avancerade målningar med 3d-effekt och flera färger (Shanon, 2002).

Ordet graffiti är ursprungligen en arkeologisk term som innebär skrift eller bild, på exempelvis hus gjord av någon annan än egendomsägaren. Graffiti har funnits i alla tider, t.ex. i Pompeji, de svenska runstenarna (Jacobson, 1996: 9) eller exempelvis under den stora depressionen i trettioalets USA då fripassagerare på godstågen brukade skriva sina namn på vagnarna (Ibid 142). I slutet av 1960-talet föddes den moderna graffiti, då ungdomar från New York och Philadelphia började skriva tags med tuschpennor runt om i städerna. I början av 1970-talet var det flera tusentals ungdomar som gick runt och skrev sina namn. Målet var att skriva så många tags som möjligt för att uppnå ett kändskap. Eftersom det var så pass många som skrev sina tags gällde det att sticka ut ifrån mängden. Sprayfärg började användas för att kunna göra större tags. Runt mitten av 1970-talet började blockbokstäver att göras. Det gällde nu att inte längre enbart göra mest, utan att också att göra det snyggast. Detta ledde till att en mängd nya stilistiska uttrycks upptäcktes. Genom att måla på tunnelbanevagnarna blev målningarna dels mer levande men också sedda av många fler. Under 1980-talet i New York var i stort sett varenda vagn målad. Genom böcker och filmer spreds graffiti till Europa och andra delar av världen i början av 1980-talet, och på så sätt kom även graffiti till Sverige (S. Jacobsson, 1996: 24-38 & M. Jacobson, 2011: 4-56).

Emellanåt kallas graffiti också för klotter. Det finns ingen klar definition över vad som är skillnaden. Klotter och graffiti är två olika ord för egentligen samma företeelse, men används ofta mest i värderande aspekter. I vardagligt tal framstår klotter som något hafsigt och slarvigt skrivet medan graffiti förväntas bestå av något väl utfört. Jag kommer i fortsättningen att vara konsekvent och benämna både klotter och graffiti för just graffiti, oavsett om det handlar om toalett-klotter eller lagligt utförda pieces (jfr. Kimvall, 2012: 33).

Viktiga anledningar till att människor målar graffiti är antingen för att bli sedda, få utlopp för sin kreativitet eller ta del av spänningen som olagligt målning innebär, inte sällan i en kombination (Jacobsson, 1996: 132-142). Samtidigt som graffiti är ett bildspråk som ofta utförs olagligt har det alltid funnits lagligt utförd graffiti. Många av

de som målar olagligt vill emellanåt stå i lugn och ro och göra något genomförbart. Det finns de som aldrig skulle kunna tänka sig att måla olagligt, utan håller sig till lagliga väggar (Ibid. 67-8).

Är graffiti konst eller inte? Är graffiti fult eller snyggt? Dessa två frågor ställs ofta när graffiti diskuteras. Faktum är enligt min erfarenhet med samtal med graffitimålare att många är av åsikten att graffiti inte är konst. En målare jag samtalat med anser att graffiti snarare är ett hantverk än konst eftersom graffiti enbart kommunicerar med andra graffitimålare. Konst i hans tycke skall kommunicera med sin omgivning. Om detta beror på att graffitin har en svårförstådd estetik eller för att den är uppförd olagligt kan troligtvis skifta (jfr. Jacobson, 1996: 78). Åsikterna skiljer sig bland målare troligtvis beroende på vilken typ av måleri, olagligt eller lagligt. Graffitin är inte en homogen kultur, möjligtvis bara i sitt bildspråk. Graffitins mest hårdföra motståndare hävdar som regel bestämt att graffiti inte är konst, att något som tillkommit på olaglig grund omöjligt kan vara det (jfr. Kimvall, 2012: 83). Konstvetaren Staffan Jacobson hävdar att graffiti tveklöst är konst, och även om den är uppförd illegalt har detta inte någon betydelse ur konstnärlig synpunkt. Tidigt efter den moderna graffitins födelse tog stora och erkända gallerier in formspråket i utställningar, den första redan 1972 (Jacobson, 1996: 78 & 159). När det gäller smak över vad som är fult eller snyggt beror detta på individuella preferenser i kombination med klass, kön, ålder, etnicitet och sexualitet (Kimvall, 2012: 46). Det finns alltså inget enkelt svar på frågan om graffiti är konst eller ej, men det kommer för oss att vara av värde framöver i uppsatsen att ha en grundläggande förståelse för frågans komplexitet.

2.2 Kulturell kontext

Jag kommer i nedanstående stycke presentera en kort redogörelse över stadsrummets betydelse. Detta för att ge läsaren en förståelse av de två olika ramverkens utformning.

I stadsrummet återfinns en uppdelning mellan det privata och det offentliga rummet. Dessa distinktioner yttrar sig i vad som antingen är undanskymt och åtkomligt för ett fåtal eller öppet och tillgängligt för alla. Det offentliga rummet har en dubbel betydelse; det kan dels vara ett fysiskt utrymme, men också ett utrymme som inbjuder till mänsklig interaktion. Interaktionens form är till viss del platsspecifik men också beroende av sociala koder, hierarkisk kontroll eller symboliska avgränsningar, såsom inhägnader. Det offentliga rummet och dess möjligheter till mänsklig integration skapas främst av institutioner och politiska partier, men även av grupper i form av demonstrationer eller gemensamma firanden av exempelvis sportsliga framgångar (Weintraub, 1995: 281-2).

Det finns en generell tendens i väst att det fria och öppna offentliga rummet har blivit allt mindre och att det likställs med kaos och oordning. Detta innebär minskad tolerans för olika grupper och yttringar, vilket yttrar sig i att åtgärder genomförs i syfte att hålla borta exempelvis ungdomsgäng och tiggare från gator och torg. I vissa bostadsområden förhindras oönskade element genom byggnationer, kallat för ”bunker architecture”, av grindar, sensorer och övervakningskameror. Bänkar formas med en vinklad sittyta för att tvinga hemlösa att hitta en annan sovplats. Grupper som inte lever efter de allmänna uppförandekoderna exkluderas för att de anses bryta mot ordningen. Det offentliga rummet monopoliseras på så sätt av de resursstarka i samhället (Knox & Pitch, 2010: 30-48).

Stadsrummets fysiska utformning återspeglas i politik, ekonomiska produktionssätt och tankegångar. Enligt tänkare som Aries och Foucault kännetecknas det västerländska samhället av personlig integritet och disciplin (Weintraub, 1995: 296:7). Detta har påverkat det offentliga rummets betydelse. Det har under historiens gång växt fram en allt starkare polarisering mellan de två rummen, som inneburit att det offentliga rummet har blivit mindre betydelsefullt än vad det en gång var (Ibid). Drivande aktörer som främst har förändrat stadsrummet har varit marknaden, staten och byråkratin. Orsaken är dubbelfaldig: den individuella liberalismen har lett till en önskan att införskaffa sig integritet, och även de materiella möjligheterna till att göra detta (Walzer, 1986: 325) samtidigt som detaljhandeln ofta önskar slutna rum i syfte att öka människors konsumtion (Ibid. 329).

En stadsbild går således att tolka utifrån makt och ideologi, manifesterat i hus, gator och torg. Exempelvis försöker stora byggnader med kraftfull estetik, kallat för monumental arkitektur, förmedla en särskild uppsättning av olika värden. Värderingar skiljer sig dock mellan människor; storstädernas finansiella centrum symboliserar för vissa ekonomisk styrka och välstånd medan andra ser dem som uttryck för girighet. De dominerande värdena i samhället tenderar att finnas hos de starkaste krafterna i samhället; de som förfogar över de största resurserna är också de som till största delen kan utforma staden. De dominerande kulturella och politiska influenserna reflekteras och reproduceras genom byggnader (Knox & Pitch, 2010: 40-3).

Samtidigt som jag har presenterat en bild av staden som en plats där makt manifesteras och utstötta exkluderas finns det en annan sida av myntet. Kriminalitet kan skapa orolighet hos medborgarna. Folk kan känna sig otrygga av hemlösa som sover i parker och avstå från att åka tunnelbana sent på kvällen på grund av rädsla för att bli rånade. Åtgärder som att städa bort det stötande kan därför ses som en demokratisk handling eftersom det möjliggör att många människor vill vistas i det offentliga rummet (Siegel, 1992: 370).

2.3 Makt och problemformulering

Vad som utmärker den offentliga sektorn är dess tvångs- och monopolsituation. Det finns en fysisk rätt att förhindra medborgarna från att utföra vissa handlingar. För systemets överlevnad krävs förtroende från medborgarna så att besluten kan rättfärdigas. Här anses demokratin spela en viktig roll: genom att majoriteten har ställt sig bakom ett förslag förväntas också besluten vara legitimit förankrade (Rothstein, 2010: 7-9).

Det som bestämts i de demokratiska församlingarna styr i sin tur förvaltningarnas arbetssätt. Ideal situation är att myndigheter och förvaltningar som har till uppgift att politikernas beslut fullföljs, till punkt och pricka genomför det som har beslutats. I praktiken råder det inte sällan ett stort avstånd mellan de som tagit beslutet och den offentligt anställda tjänstemannen. Ibland är det inte möjligt, ofta måste flera kontinuerliga beslut genomföras, något som det inte finns tid för i de demokratiska församlingarna. Därför lämnas den uppgiften till myndigheterna, som får tolka vad som ska göras utifrån befintligt regelverk. Det finns alltså en potentiell konflikt mellan besluten och hur dessa implementeras. Denna konflikt kallas för demokratins svarta hål, när tjänstemännen istället för politikerna utformar verksamheten (Rothstein, 2010: 10-12).

Termen policy kan förstås som ett tillvägagångsätt gentemot ett problem. Det återfinns ofta ett underliggande antagande om att policys är en bra sak, eftersom de syftar till att lösa problem. Utan problem – ingen policy. I den akademiska litteraturen är ofta syftet att undersöka vilken metod som är bäst på att lösa problemet. Carrol Bacchi däremot vänder på begreppen – hon vill istället förstå problemets karaktär (Bacchi, 2009: 1). Därför syftar Bacchis analysmetod till att börja med policyn, för att därefter arbeta sig bakåt i analysen för att klarlägga problemet som presenteras. Det kan ofta finnas olika problem presenterat i en policy, och det kan därför vara svårt att hitta just ett enskilt problem (Ibid. 3).

Problemformuleringar i policyprocessen sker ofta av endogena orsaker, snarare än att de existerar utanför. Bacchi är av slutsatsen att policyprocessen ofta skapar problem snarare än att faktiskt lösa dem (Ibid. x). Vad du tycker skall genomföras avslöjar också vad du tycker är problemet. Enkelt förklarar går det att resonera på detta sätt: Om du tycker att missbrukare skall få tillgång till rena sprutor anser du att de orena sprutorna är ett bekymmer. Om du däremot anser att de inte skall få det, är det troligtvis nyttjandet av narkotikan i första läget som är bekymret (Ibid. xiv).

Policys har oundvikligen en kulturell prägel, då dessa tar plats i en specifik kontext. Genom att kritiskt ställa frågor om policyns uppkomst – dess ursprung och hur den agerar – kan vi på ett högre plan bilda oss en förståelse för hur den de facto verkar (Ibid. -).

För detta har Bacchi utvecklat en metod, där sex frågor ställs för att klargöra policyns komplikationer och ifrågasätta dess syfte.

- 1) Vad är problemet?
- 2) Vilka underliggande antaganden återfinns om problemet?
- 3) Hur har formuleringen av problemet uppkommit över tid?
- 4) Vad utelämnas som oproblematiserat i problemformuleringen? Kring vilka aspekter råder tystnad?
- 5) Vilka effekter skapas av denna problemformulering?
- 6) Hur och vart har problemformuleringen tillkommit och försvarats? Hur kan den ifrågasättas och vad kan policyn ersättas med? (Bacchi, 2009: 2)

Jag kommer här mer noggrant gå igenom frågornas betydelse och utformning. När vi har identifierat svaret på den första frågan ska vi hitta de underliggande antaganden som återfinns kring policyn. Vi bör här gå ett steg längre än att bara försöka skåda de lösningar som policyn säger vilja åstadkomma utan även kritiskt finna de antaganden som problemformuleringen bygger på. Vad presenteras i som något självklart? Genom att ställa dessa frågor är det möjligt att vi kan identifiera den konceptuella logik (diskurs) som följer med policyn och även de avsikter som policyn har till uppgift genomföra (Bacchi, 2009: 5).

I en policy finns det koncept, såsom välfärd eller hälsa. Koncept är relativt öppna för många olika betydelser. Det är därför av värde att försöka identifiera dessa koncept i fråga två och hitta mer explicit vad deras betydelse är. Likaså återfinns det kategorier av människor, såsom studenter eller pensionärer. Dessa skall inte heller tas för givna, utan även här bör man klarlägga vilken betydelse målgruppen har. Anledningen är för att kategorier har betydelse för hur policyns uppfattas och i slutändan avgör hur exempelvis maktutövning ter sig (Ibid. 8-9)

Fråga tre syftar till att försöka finna utvecklingen över tid. Hur har denna problemformulering uppkommit? Detta är inte en determinerad process med en förutsägbar utkomst, utan specifika personer, händelser och faktorer har påverkat processen. Genom att se utvecklingen över tid kan vi också förstå att dagens situation mycket väl skulle kunna se annorlunda ut, och vi förstår även att den kan göra det i framtiden. Att söka processen bakom problemformuleringen har oftast en destabiliserande effekt på policyns problemformulering, som annars tas för given (Ibid, 10-2).

Fråga fyra är till sin karaktär mer experimentell då den vill finna vad som inte problematiseras och vart det råder tystnad. Ett sätt är att ta hänsyn till problemformuleringens begränsningar – vad utelämnas? Syftet är att tillföra frågor och perspektiv som policyn inte tar upp. Från fråga tre, den historiska bakgrund av problemformuleringens uppkomst, kan vi se de möjliga perspektiv som inte återfinns. Likaså kan kulturella kontexter hjälpa oss att se utanför ramen (Ibid. 12-4).

Fråga fem utgår från antagandet att en specifik problemformulering skadar vissa grupper mer än andra. Tre aspekter eftersöks under denna punkt:

1. Vad blir effekten av en viss diskurs? Vilka begränsningar skapas över vad som går att tänka och säga?
2. På vilket sätt skapas subjekt och subjektifiering med hjälp av diskursen? Policyn delar upp människor i kategorier, och vilken roll den enskilde får beror på dess indelning i gruppen. Enkelt förklarar blir de olika grupperingarna tilldelade värden, såsom önskvärdt eller dess motsats, varav de ansvariga för problemet blir stämplade som det sistnämnda. Grupper sätts därför i opposition mot varandra, som i sin tur blir till ett instrument för att människor som inte är grunden till problemet ska följa de styrandes vilja. I praktiken kan en sådan uppdelning också bidra till att den utpekade gruppen de facto börjar bete sig som de blir utpekade, även om det initialt inte stämmer.
3. Vilka uttryck tar sig detta i den materiella världen? Här återges händelser som går att koppla till policyn (Ibid. 15-18).

Fråga sex undersöker hur och vart är problemet formulerat, hur policyns innehåll spridits och hur policyn har försvarats. Hur kan det ifrågasättas och vad kan det ersättas med? Inom fråga sex ställer vi frågor från verkligheten, som kartlägger den faktiskt problemformuleringens funktion (Ibid. 19).

3 Ramverk

3.1 ”Graffiti är till sin natur illegal”

I denna avdelning kommer jag med hjälp av WPR-analysen att analysera Stockholms stads policy mot graffiti från 2007. Citatet som har fått namnge ramverket yttrades av kulturminister Lena Adelsohn-Liljeroth i samband med att graffitimålaren Nug deltog i en utställning 2009 (Kimvall, 2012: 13). Adelsohn-Liljeroth är inte personligen involverad i policyn som nedan kommer undersökas, men hennes citat sätter fingret på vad ramverket symboliserar.

Policyn lyder i sin helhet:

”Stadsmiljön är allas egendom och det är allas ansvar att vårda den. Stockholm ska vara en trygg, säker, ren och vacker stad som vi är stolta över och där stadsmiljön inbjuder till samvaro mellan människor.

1. Klotter, olaglig graffiti och liknande skadegörelse accepteras inte. Detta gäller för alla typer av fastigheter, mark, anläggningar och fordon m.m.

2. Sanering, borttagande av klotter och liknande skadegörelse ska ske inom 24 tim (från upptäckt och/eller anmälan), prioriterat på skolor och förskolor. Stötande och rasistiskt klotter ska saneras omgående. Vid all sanering ska hantering och använda kemikalier uppfylla Stockholms stads miljököpskrav i ”Miljökravspecifikation för klottersanering”.

3. Genom att reagera och agera direkt vid misstanke om att ungdomar ägnar sig åt klotter och liknande skadegörelse kan vi förebygga att ungdomar drabbas av problem som skol, missbruk och kriminalitet.

4. Skol- och fritidspersonal, socialsekreterare, föreningsaktiva m.fl. ska kontinuerligt utbildas och informeras för att bli medvetna om subkulturen runt klotter och dess riskfaktorer.

5. All skadegörelse ska polisanmälas och fotodokumenteras.

6. Alla inhyrda objekt (t.ex. byggbodar, containers) ska vara sanerade innan de ställs ut i stadsmiljön.

7. Stockholm ska vid ombyggnad, nybyggnad eller andra förändringar i stadsmiljön om möjligt eftersträva en utformning som förebygger och försvårar klotter och liknande skadegörelse.

8. Genom samarbete med detaljhandeln, bensinmackar m.fl. ska tillgängligheten minskas av sprejfärger, tuschpennor m.m. som används vid klotter.

9. Staden ska inte medverka till eller stödja verksamheter eller evenemang som inte klart tar avstånd från klotter, olaglig graffiti och liknande skadegörelse. Staden ska inte heller medverka till verksamheter som på något sätt kan väcka intresse för och leda till klotter, olaglig graffiti eller liknande skadegörelse.” (Se bilaga 1)

Bacchis första fråga – ”Vad är problemet?” Här kan vi anta följande: Stockholm är inte en säker plats med graffiti. Stockholmsborna exkluderas från sin egen stad när graffitimålare tar den i anspråk och den mänskliga interaktionen i det offentliga rummet går till intet. Dessutom riskerar ungdomar att hamna i kriminalitet om de får intresse för graffitimåleri.

Andra frågan – Vilka underliggande antaganden återfinns i policyn? Vilka koncept återfinns? Vi kan identifiera ett antal olika koncept. ”Trygghet” syftar till att människor skall kunna befinna sig utomhus utan att uppleva en rädsla att bli överfallna eller utsatt för något annat obehagligt. Med ”säkerhet” menas att människor inte heller skall bli exempelvis överfallna. ”Samvaro mellan människor” går att tolka som att människor skall kunna umgås med varandra i staden. ”Vacker” innefattar att staden skall vara behaglig att vila ögonen på. Med hänvisningen till ”alla” återfinns en demokratisk

föreställning att ingen skall vara exkluderad. Sist men minst återfinns vi ”äganderätten” som skall skyddas gentemot de som försöker ta den i anspråk genom att måla på andra egendom. Utifrån stycket *Staden som kontext* kan vi ana oss till nolltoleransen är en del av en generell strömning. Den allt tydligare polariseringen mellan vad vi gör inom hemmets privata väggar och vad vi kan göra i det offentliga gör att graffiti inte passar in. Därtill finns exkluderandet av de grupper som inte passar in, såsom de snedvinklade bänkarna och bostadsområdena med stängsel runt om sig. En föreställning om att majoritetssamhället skall skyddas mot det oönskade existerar. Nolltoleransen är därför både handling och föreställning i ett större sammanhang.

Graffiti är i denna policy en motsats till alla de koncept jag nyss har nämnt. Jag tolkar det som att det i policyn tas som en självklarhet att graffiti alltid är fult och förfulande. Graffiti saknar ett kulturellt och estetiskt värde, och äganderätten står definitivt över graffiti. Graffiti leder till att människor känner sig otrygga. Ett stadsrum utan graffiti blir således ett snyggt och tryggt sådant. Evenemang som kan tänkas intressera nya rekryter för att måla graffiti är så pass farliga att de helst inte ska finnas. Därför antas graffiti inte ens ha något platsspecifikt värde, d.v.s. att det inte lämpar sig varken i olaglig eller legal form. Den skall inte finnas på gatan, men inte heller i utställningssalongerna. Det tas som en självklarhet att graffiti har ett direkt samband med skolk, narkotikamissbruk och grövre kriminalitet. Som ett led i att rädda ungdomar från kriminalitet ska vuxenvärlden agera och motarbeta deras intresse för graffiti.

Tredje frågan - hur har problemet formuleras historiskt? Redan 1891 skickades en insändare in till Västerås Läns Tidning där en husägare uppmanade polisen att ta krafttag mot ungdomar som med kitor och spikar skrev och ristade in text på hans fasad och att stora kostnader för att återställa väggarna medföljde. Kimvall konstaterar att denna 120 år gamla text visar på ”en struktur som följer med in i våra dagar” (Kimvall, 2012: 62-3). Men framförallt under senare halvan av nittonhundratalet uttrycktes en mer varierande syn på graffiti. 1965 utsmyckade och färdigställde Siri Dekert Östermalms tunnelbanestation i Stockholm. Innehållet i hennes utsmyckning hade feministiska och socialistiska inslag. På perrongen, på motsatt sida av hennes konstverk skrev människor antingen sin uppskattning eller kritik på väggarna. Dekert själv uppskattade det folkliga deltagandet och ville att graffiti skulle få vara kvar. Hon var inte ensam om denna åsikt; bland annat arkitekter och konsthistoriker såg graffiti som något vackert och som ett sätt för människor att få delta i det offentliga rummets utformning. SL slipade trots det uttalandet motståndet bort graffiti 1973 för en kostnad av 60 000 kr, trots att det inte fanns pengar till att reparera Dekerts konstverk från bland annat sprickor (Jacobson, 1996: 179-80). Kimvall hävdar att graffiti innan 1980-talets mitt emellanåt beskrevs som något störande, men att det också framstod som något roande och istället för kriminellt snarare var ett busstreck (Kimvall, 2012: 63).

1983 och det kommande decenniet, efter den moderna graffiti intåg till Sverige, blev debatten mer omfattande och mer polariserad. En aggressiv ståndpunkt uppkom som förespråkade strängare straff och mer bevakning. I bräschen för denna hållning gick dels enskilda journalister, men även polis, SL och tjänstemän från diverse förvaltningar. 1989 genomförde fyra socialdemokratiska politiker en protestaktion utanför riksdagen i förhoppning om en lagändring för att kunna kroppsvisitera misstänkta klottrare. Redan på ett tidigt stadium visade denna sida ambivalens till laglig graffiti (Ibid. 64-5).

Som motpol till den aggressiva sidan återfanns en mer tolerant ställning. Denna ställning var inriktad på att graffiti var ett bekymmer, men att de bästa metoderna skulle vara samarbete och acceptans. Genom lagliga graffiti väggar, utställningar och skolor skulle målarna och resten av samhället kunna mötas. Den som gick allra längst för den

mer toleranta hållningen var folkpartisten Michael Odevall som 1987 ville att Stockholms tunnelbanevagnar skulle upplåtas till ungdomar att måla graffiti på under ordnade former (Ibid. 66-7).

Under denna period förekom emellanåt att enskilda, främst kulturskribenter, faktiskt försvarade den olagliga graffiti, som de menade var antingen något vackert eller en sund företeelse. Graffiti som fenomen beskrevs mer ingående och ur ett mer problematiserande perspektiv. Vissa som intog denna positiva inställning till graffiti ville exempelvis inte ha lagliga graffiti väggar eftersom dessa skulle förstöra det rena uttrycket som kom med olaglig graffiti (Ibid. 68-9).

Runt mitten av 1990-talet ändrades tonläget rejält i den offentliga debatten. Tidigare ansågs inte graffiti vara ett särskilt stort samhällsbekymmer av allmänheten – men däremot av fastighetsägare och trafikbolag. Som åtgärd för det bristande engagemanget framträdde en ny person på den mediala arenan, Kjell Hultman. Som anställd hos SL bestod Hultmans uppgifter av att arbeta mot skadegörelse. Under denna tidsperiod lanserades Metro i Stockholms tunnelbana, där SL dagligen hade en sida till fritt förfogande. På SL:s informationsplats i Metro medverkade Hultman frekvent och uttalade sig nästan uteslutande om problemet med klotter. Det som särskilde Hultman från sina företrädare var att han snarare än att tala om SL:s höga kostnader för graffiti borttagningen istället beskrev graffiti som ett samhällsproblem. Graffiti påstods enligt Hultman vara en inkörsport till grövre kriminalitet och drogmissbruk, påståenden som det är tveksamt om ifall det finns belägg för. Den enda lösningen, enligt Hultman, var just hårdare tag: snabbare sanering och absolut inga lagliga graffiti väggar. Det skulle råda nolltolerans mot graffiti. Utformningen av SL:s dagliga sida i Metro var av stor vikt, den framstod som en objektiv journalistisk produkt, men skall istället ses som ett marknadsföringsmedel. Genom att framstå som journalistiska texter uppfattades de som SL egna sida ha större trovärdighet (Ibid. 70-75).

I samma veva drog SL igång en kampanj, Operation Trygghet, där Hultman var inblandad och graffiti beskrevs som något som skapar otrygghet. Kjell Hultman var under denna tidsperiod frontfigur för kampen mot graffiti. Enligt Kimvall skall Hultmans agerande ses som ett opinionsarbete. Hultman föreläste för alla politiska partier i stadshuset om graffiti. Framförallt bestod detta arbete av att etablera en negativ bild av graffiti, dels som något som orsakar osäkerhet och otrygghet hos medborgaren i den nedklottrade miljön, men också som något som får ungdomar att hamna på glid. I samband med utställningar som inkluderade graffiti inom stadens verksamhet reagerade Hultman kraftigt för att få dem nerstängda (Ibid. 70-9).

Under slutet av 1990-talet banade etableringen av den allt mer aggressiva retoriken väg för dels en striktare hållning från politiker, polis och myndigheter, men även ett nästintill hegemoniskt synsätt; i efterhand framstår det som att det var otänkbart att ens yppa någon annan synvinkel på graffiti än som ett allvarligt samhällsproblem. Att bekämpa graffiti framstod som en kamp mellan ”ont och gott” (Ibid. 76- 78). I januari 2002 hölls utställningen STHLM Underground i källaren till Sofia Kyrka i Stockholm, som ägs av brandförsvaret, men upplåts till olika ideella kulturföreningar. Utställningen visade tavlor och dukar av några av Sveriges bästa graffiti målare. Några dagar in i utställningen kom uniformerade poliser tillsammans med hyresvärderna och stängde ner utställningen med hänvisning till Gatu- och fastighetskontorets graffiti policy. Beslutet blev kraftigt kritiserat i media och jurister konstaterade några dagar senare att det inte fanns juridiska skäl för nedstängning av utställningen. Strax därpå öppnade STHLM Underground igen (Ibid. 81-2).

Under 2002 skakades nolltoleransen av en allvarlig skandal. Väktarbolaget Falck Security har sedan 1996 för SL:s räkning sedan gripit graffiti målare som målat på

lokaltrafikens egendomar. Men 2002 uppdagades det att Kjell Hultman i utbyte mot pengar hjälpt Falck att vinna upphandlingar hos Hultmans arbetsgivare. Det visade sig nu även att Hultman under hans tidigare arbete som polis dömts för flera brott. Samtidigt avslöjades det att Falck Security hade ägnat sig åt olagliga dataregister över graffitimålare samt bedrivit spaning i civila kläder vilket man inte hade tillåtelse till. Hultman blev med omedelbar verkan avskedad för att 2006 sedan bli dömd till ett och ett halvt års fängelse för mutbrott och trolöshet mot huvudman (P3 Dokumentär, 2011). Efter detta avslöjande ändrades riktningen för nolltoleransen mot graffiti. Debattklimatet blev återigen mer öppet och utställningar kunde återigen börja hållas hos verksamheter inom Stockholms stads regi. Sådan skulle situationen vara fram till 2007 (Kimvall, 2012: 85-8).

Fjärde frågan- vad utelämnas som oproblematisert i policyn? Vart råder det tystnad? För det första görs ingen explicit uppdelning eller definition av vad ”klotter, olaglig graffiti eller liknande skadegörelse” är. Det lämnas relativt fritt för mottagaren att tolka och associera graffiti utifrån egna ståndpunkter, såsom tycke och smak. Graffiti i sig är inte olagligt, men uppförd på någon annans egendom utan medgivande är den det. I Stockholms stads policy berörs inte den problematiken överhuvudtaget, precis som vi såg i fråga två antas det vara något som måste vara dåligt. Det råder också en tystnad om att graffiti skulle kunna vara något positivt, eftersom alla ”verksamheter som på något sätt kan väcka intresse för och leda till klotter, olaglig graffiti eller liknande skadegörelse” av staden ska motarbetas. Användandet av sprayfärg problematiseras inte heller. Människor kanske tänkas vilja ha sprayfärg till annan användning – som exempelvis tavelmåleri. Innebär detta ”samarbete” med detaljhandeln också att Stockholm stad indirekt påverkar vilka varor fria näringsidkare skall få handla med? Inte heller stadsrummets estetiska seende problematiseras - är det per automatik snyggt och rent bara för att graffiti inte finns? Och vilka är alla, om inte graffitimålarna finns med i den definitionen. Sist men inte minst problematiseras inte deltagande i stadsrummet, vad innebär ”samvaro mellan människor”? Kan den bara se ut på ett sätt?

Femte frågan innehåller tre subkategorier. Vad ger diskursen uttryck för, hur subjektifieras grupper samt vad får det konsekvenser i verkligheten? Vad får diskursen i policyn för effekt? Jag anser att policyn i sin utformning är väldigt absolut. Inom ramen för policyn blir allt som går att associera med graffiti något icke eftersträväsvärt. Graffiti förstör för alla, eftersom det är fult och gör oss till osäkra medborgare. Diskursen återger framförallt två saker. Först och främst ett direkt samband mellan graffiti och kriminalitet och narkotikamissbruk. Därtill att all laglig graffiti kommer leda till mer olaglig graffiti och fler graffitimålare. Detta får en cirkeleffekt vilket i sin tur leder till fler ungdomar som använder narkotika och begår brott bortom graffitin.

På vilket sätt subjektifieras grupper i policyn? Graffitimålarna ställs i kontrast mot alla, eftersom ”stadsmiljön är allas egendom ” men graffitimålarna är roten till problemet. Utöver att de förstör stadsrummet så är graffiti en risk för målarna själva. Bacchi menar att grupper favoriseras på bekostnad av andra, och vi kan anta denna policy troligtvis göra det.

Innehållet i policyn får också konsekvenser i realiteten. Företaget JM Bygg beställde i oktober 2009 en graffitimålning på ett temporärt träplank som omgärdade den tomt på Hornsplan som företaget arbetade på, men nekades av Stockholms stad med hänvisning till policyn (Kimvall, 2012: Appendix 1). Den beställda och legalt utförda graffitimålningen Fascinate som uppfördes 1989 på en fasad i Bromsten ville Stockholms stadsmuseum 2009 bevara på grund av dess höga kulturella värde. Det tidigare industriområdet Bromsten har nu blivit ett bostadsområde och bland de nybyggda husen finns Fascinate centralt placerad. Stadsbyggnadsnämnden ansåg

däremot att målningen skulle rivas, trots byggnaden inte i något annat syfte behövdes tas bort. Motiveringen löd: ”Då stadens klotterpolicy innebär ett totalt avståndstagande från både klotter och graffiti avvisar stadsbyggnadsnämnden bestämt möjligheten till att bevara fastigheten” (Ibid. 15). 2007 skulle en utställning hållas på Kulturhuset med virkade bonader föreställande graffiti, men ställdes in eftersom arrangörerna insåg att utställningen med största sannolikhet bröt mot stadens policy (Ibid. Appendix 1). I samband med Riksteaterns gatukonstkonvent Art of the Streets i Stockholm 2010 krävde Moderaterna i Stockholm att de skulle stänga ner sin lagliga graffitivägg med hänvisning till stadens policy (Ibid.). 2011 bad Riksteatern att få annonsera på de annonstavlor som Stockholms stad tillhåller för kulturevenemang, något Riksteatern vanligtvis brukar använda för sina evenemang. Sammanlagt hade 300 affischer handmålats av tretton graffitimålare som skulle sättas upp för att locka besökare. Men ansökan avslogs av trafikkontoret med argumentet:

”Enligt Stadens policy om att INTE medverka eller STÖDJA verksamheter eller evenemang som inte tar klart avstånd från klotter, olaglig graffiti eller liknande skadegörelse, eller som kan väcka intresse enligt ovan, kan vi tyvärr inte godkänna bokningen på kulturtavlorna” (Dielemans, 2011).

Slutligen -fråga sex hur och vart har problemformuleringen uppkommit? Hur har den försvarats och spridits? Grunden till policyn lades i februari 2005 när kommunstyrelsen i Stockholm gav stadsledningskontoret i uppgift att bilda en samverkansgrupp mot klotter. Denna samverkansgrupp bestod av sammanlagt ett 40-tal representanter från både privat och offentlig sektor. De privata aktörerna representerades av bl.a. bostadsbolag, intressegrupper och väktarbolag. Representanter från den offentliga sidan kom från aktörer såsom Polisen, Banverket, SL och stadsdelsförvaltningar; nämnder såsom renhållningsförvaltningen, trafikkontoret och kulturförvaltningen; samt kranskommuner till Stockholm. Tillsammans utarbetade dessa enhälligt en gemensam policy. Trafikkontoret remitterade i efterhand den föreslagna policyn, och föreslog en skärpning av dess innehåll. 2007 beslutades att den nya versionen av policyn skulle gälla. Innan förslaget gått för beslut hade alla berörda förvaltningar tillfrågats angående policyns innehåll. Ingen hade något att anmärka, de flesta yttrade sitt positiva ställningstagande. Socialnämnden uttryckte följande: ”Staden måste bedriva ett kraftfullt brottsförebyggande arbete på bred front i samverkan med andra aktörer för att ge barn och ungdomar en trygg uppväxt och minska riskerna för att de börjar begå brott.” Endast Vänsterpartiet och Miljöpartiet kritiserade policyförslaget, eftersom de exempelvis ansåg det som tvivelaktigt att en övre instans skall bestämma innehållet på museum (Se bilaga 1). Kontentan är att policyn till stor del är utarbetad och stödd av icke politiskt folkvalda aktörer och att en majoritet i den demokratiska församlingen röstade för policyn.

Hur har då nolltoleransen försvarats? En av de mer tongivande aktörerna har varit Claes Thunblad, som fram till 2012 var chef på trafikkontoret i Stockholm. I samband med att Art of the Streets inte fick använda stadens kulturtavlor sade Thunblad:

”Det är inget konstigt alls. Från stadens sida har vi en tydlig nolltolerans när det gäller klotter och graffiti. Riksteatern kan göra vad de vill på sin egen mark, det har vi ingen makt över, även om vi från stadens sida är skeptiska till det här eventet. Men när det gäller stadens kulturtavlor så finns regler för vad som får förekomma där. Vi kan ju inte ha marknadsföring för ett graffitievent som vi så uttalat är emot” (Dielemans 2011)

Den ökade efterfrågan av saneringen av graffiti har för företagen blivit en lukrativ verksamhet. 1989 fanns 110 stycken bolag som ägnade sig åt sanering i Sverige (Jacobson, 1996: 190). 2012 finns det 1500 sådana bolag (Kimvall, 2012: 107). Det är vanligt förekommande att de största av dessa företag har beställarseminarium där

Thunblad har deltagit på ett antal sådana, bl.a. i Nottingham 2010. Detta seminarium var anordnat av branschföreningen The British Anti-Graffiti Associations (Se bilaga 2). I den PowerPoint-presentation Thunblad använde i Nottingham påstod Thunblad att det i Stockholm finns omkring 500 aktiva graffitimålare och tusentals ”taggare”, att kostnaden för saneringen i Stockholm årligen ligger på 100 000 000 euro, att graffitimålarna har en ofullständig utbildning, att de har förlorat kontakten med sina familjer, samt att åtta av tio är droganvändare. Dessutom publicerade han i sin powerpoint en bild på vapen, såsom pistoler och knivar, tillsammans med sprayburkar – en tydlig antydning till graffitimålaren som en grovt kriminell och farlig person (se bilaga 3). Trion Tensid AB som själva deltog på seminariet återgav senare att Thunblads medverkat i ett informationsblad till sina kunder och berättade att föredraget var mycket uppskattat (Se bilaga 2).

Nolltoleransen har försvarats på ytterligare sätt, där polisen och vaktbolaget CSG är inblandat. I samband med Art of the Streets 2011 påstod polisen att sexton graffitimålare hade gripits för graffiti i anslutning till eventet. Denna siffra användes sedan av förespråkare för nolltoleransen för att påvisa kopplingen mellan laglig och olaglig graffiti. Men Svenska Dagbladet kunde några månader efter eventet avslöja att siffran polisen har gått ut med inte stämde. Istället det rörde sig om 11 personer vars enda gemensamma nämnare var att de hade befunnit sig på söder och utav dessa kunde enbart en person kopplas till att konventet (Brandel & Guwallius 2011). Förutom denna händelse arbetade både CSG och Polisen utöver representanter från Stockholms Stad aktivt med att förhindra Art of the Streets. När gatukonstkonventet gav sig ut på en turné runt om i Sverige skickades ett informationsbrev från polisen Jonas Elling samt CSG till de berörda städer, där man varnade för de lagliga graffitiväggarna som tillfälligt skulle upplåtas (Brandel, 2011).

3.2 Kontrasterande ramverk: ”Graffiti berikar”

I detta stycke kommer jag kombinera sista delfrågan i fråga sex ”hur kan vi se på graffiti annorlunda?” i Bacchis WPR-analys med den klassiska ramanalysen som till större del består av att kartlägga vart meningsåtskillnaden finns.

Det råder inte längre en gemensam politisk samsyn över nolltoleransen som metod, istället har den utmanats från flera olika håll under de senaste åren (Jfr. Kimvall, 2012: 78). Dels har politiker såsom socialdemokraten Mats Rudin gjort flera mediala utspel där han bland annat åkt ner till Malmö och målat på den lagliga graffitiväggen Anna (Holago 2012). I en artikel i Dagens Nyheter sade Rudin ” Det är inskränkt att allt som inte har tillstånd definieras som olagligt och skadegörelse. Jag kallar det censur” (Tottmar 2012). Uttalandet kan gå att tolka som att även om något är uppfört på någons annans egendom utan tillstånd, är det inte nödvändigtvis av ondo, utan kan vara ett uppskattat inslag i stadsmiljön.

Från den mer positivt inställda sidan till graffiti är det vanligt att ifrågasätta huruvida nolltoleransen de facto ger den effekt den säger sig skapa. Sjunker verkligen kostnaderna för sanering och den anmälda skadegörelsen (Jfr. Ahrinmäki, 2012: 124)? Dock verkar ingen, vare sig förespråkarna för nolltoleransen eller dess motståndare, faktiskt veta vilken effekt lagliga väggar får på den olagliga graffitin (Kaliber, 2012).

Den aktör som kanske har varit mest tongivande i försöket att få graffiti som en accepterad kulturell yttring är Riksteatern. Sedan 2010 har Riksteatern anordnat

gatukonstkonventet Art of the Streets. Eventet har tillhandahållit lagliga graffitiväggar, workshops och debatter. 2011 besökte sammanlagt 5900 personer det tre dagar långa konventet (TT-Spektra 2011). Som vi såg under föregående kapitel har konventet blivit kritiserat och motarbetat av nolltoleranslinjen. Men utöver att bara anordna Art of the Streets står Riksteatern även bakom intresseföreningen GraffitiFrämjandet. Föreningen skriver på sin hemsida att

”GraffitiFrämjandet arbetar för att höja graffitis status som konstnärligt uttryck. Vi arbetar också för att sprida kunskap om graffiti, gatukonst och närliggande uttryck både lokalt och på riksnivå. För att göra detta möjligt krävs kontaktytor mellan konstnärer och publik. Först och främst behöver alla svenska städer öppna väggar. Öppna väggar är ytor där alla medborgare äger rätten att skriva, rita och måla vad man vill inom ramen för yttrandefriheten. Eftersom det finns gott om gemensamt ägda väggar i svenska städer är det en enkel och billig åtgärd att helt enkelt ställa ett antal av dessa till oss medborgares förfogande. GraffitiFrämjandet arbetar också för att svenska städer ska utarbeta en toleranspolicy som innefattar graffiti och gatukonst som välkomna och självklara inslag i stadsbilden. I en demokrati är det högt i tak och demokratins mångfald kräver tolerans av oss alla. Graffiti är en av många viktiga mångfaldsfrågor. För ett utbyte mellan konstnärer och publik behövs också ateljéer, gallerier och andra utställningsmöjligheter. Dessa ska vara öppna för graffiti såväl som annan konst. GraffitiFrämjandet stödjer graffitikonstens utveckling och förnyelse. Det är viktigt att konstnärer får möjligheten att gå utanför ramarna och testa nya samarbeten” (GraffitiFrämjandet).

GraffitiFrämjandet förespråkare en mer öppen attityd där graffiti skall vara ett uttryck bland många. Ett betonande på folkligt deltagande i stadsrummet, på ett legalt sätt återfinns. Likaså försöker GraffitiFrämjandet upphöja graffiti till ett konstnärligt uttryck. GraffitiFrämjandet är ett resultat av en tydligare organisering från kultursektorn som innan tyckts ha saknats (jfr. Kimvall, 2012: 84).

I två av Europas huvudstäder, Berlin och Köpenhamn, förekommer en annan strategi än den i Stockholm som verkar var mer lyckosam ur marknadsföringssynpunkt. I Berlin finns graffiti med i reklamen som ska locka besökare till staden (Se bilaga 4). I Köpenhamn finns stadsdelar som i mindre utsträckning än andra inte saneras från olaglig graffiti, anledningen är att många av de boende uppskattar graffiti. Dessutom sparar Köpenhamn stora pengar på ett mindre intensivt sanerande (Guwallius 2012). Stockholm skulle i motsats till den position de innehar nu i större utsträckning kunna likna Köpenhamn och Berlin.

Utifrån den historiska genomgång vi gjorde i fråga tre i WPR-analysen kan vi tydligt se att det inte har funnits någon determinerad väg för hur graffiti uppfattas, exempelvis 1987 när Odevall föreslog att tunnelbanevagnar skulle bli utsmyckade med graffiti (Kimvall, 2012: 67). Låt oss konstruera en positiv bild av graffiti utifrån staden som kontext. Den samvaro som skadas människor emellan av graffiti är enbart konstruerad för andra syften. Istället blir samvaron mellan människor mer aktiv och djup med hjälp av graffiti. Från att vara förpassade som betraktare och konsumenter kan stadens invånare själva delta i stadens utformning, antingen på lagliga alternativ eller, till viss del beroende på vilken tyngd man lägger i Rudins ord, olagligt. Möjligtvis står denna ram för en mer progressiv utveckling, deltagandet i stadens utformning skall inte enbart vara tillåtet utifrån vilka resurser den enskilde har, utan av en mer folklig karaktär.

4 Värderande av ramarna och avslutande diskussion

De respektive ramarna går kortfattat att sammanfattas på följande sätt: Nolltoleransen menar att graffiti alltid är fult och gör staden till en otrygg plats. Graffiti gör dessutom ungdomar till kriminella och missbrukare. Motsatt sida, betonar istället främst rätten till ett fritt kulturliv, där lagliga väggar skall ses som en demokratisk självklarhet och att utställningar skall få hållas oavsett innehåll.

Det finns två sätt att värdera nolltoleransen som metod. För det första gäller det hårdfakta, får nolltoleransen den effekt den säger sig vilja ha, minskar den olagliga graffiti och kostnaderna för att ta bort den (Jfr. Ahrinmäki, 2012: 124)? Ytterst handlar åsikterna om nolltoleransen om något annat, nämligen värden såsom kulturell och medborgerligt frihet. Den variabel som troligtvis i grund och botten skapar inställningen till graffiti är tycke och smak. Som jag återgav under definitionen av graffiti är smak inte något universellt, utan att detta varierar individer emellan. Om vi samtidigt föreställer oss att det i samhället finns värden som står över allt annat och som aldrig får kränkas, såsom de återgivna i de svenska grundlagarna, skall allt oavsett dess utformning, få sitt rättmätiga utrymme. Det är detta som är det mest märkliga med den policy som jag undersökt, att den faktiskt tydligt indirekt bestämmer vad som är fult eller snyggt över huvudet på medborgarna. Stockholms stads policy kan tolkas som att den inte ger möjlighet för graffiti att vara något annat än antingen olagligt utförd eller förknippat som något farligt. I policyn ges inte graffiti utrymme att växa och bli till något annat. Graffiti som en folklig aktivitet anses vara helt otänkbart.

Olaglig graffiti kan tveklöst vara ett bekymmer, men nolltoleransen är så pass svartvitt att ett nyanserat resonering om graffiti och dess konsekvenser inte kan förekomma. Det är lätt att förstå krafttag mot den olagliga graffiti, äganderätten som princip är djupt inpräntad. Att Sveriges huvudstads kulturella institutioner däremot inte kan ställa ut den konst de önskar är mer anmärkningsvärt, speciellt med bakgrund av våra grundlagar. Ska byråkrater bestämma vad som är konst? Det finns såklart begränsningar i yttrandefriheten, såsom till exempelvis hets mot folkgrupp och förtal, men att graffiti skulle kunna tänkas passa in under dessa kategorier ser jag som otänkbart (jfr Warnling-Nerep, 2003: 56-58). Om vi tillåter oss själva att laborera med tanken så finns det troligtvis en mängd olika konstverk som kan ses som mer kränkande än graffiti, exempelvis rasistisk eller nationalromantisk sådan. Det är också märkligt att institutioner som inte arbetar med kulturella världen även ska få påverka det kulturella innehållet utan att detta bestäms av byråkrater. Vi kan även se ett eventuellt motsägelsefullt mönster inom själva förvaltningen. De som har formulerat problemet har bestått av en grupp som inte har låtit utomstående, exempelvis någon graffiti målare, delta i att utforma innehållet i policyn. Samtidigt så låter den vaga formuleringen av punkt 9 att enskilda tjänstemän, förvisso beroende på vad den egentligen innehåller, att möjligtvis gå längre än vad policyn ursprungligen var tänkt att den skulle göra. Därtill blir det också problematiskt att policyn så tydligt påstår att det bara finns ett sätt för människor att umgås i stadsrummet, i praktiken som betraktare eller konsument.

Nolltoleransen är en tydlig konstruktion, inte bara i avseendet att den tydligt ger uttryck för vad som är snyggt eller fult, utan även i dess subjektifieringen av grupper. Det är inte så att det inte finns graffitimålare som är kriminellt belastade utöver graffitin och nyttjar droger, såsom exempelvis Shannon och *Stockholmsungdomar som klottrar* visar, men nolltoleranslinjen har ett behov av att ständigt överdriva siffrorna och ständigt påpeka kopplingen till kriminalitet för att försvara sin linje. Faktum är att man till och med måste fabricera bevis för att fortsätta ge nolltoleransen legitimitet (Brandel & Guwallius, 2011). Får denna subjektifiering någon effekt i verkligheten? Bacchi menar på att så som något benämns, det blir det också (Bacchi, 2009: x). Utan att veta med säkerhet kan vi göra en kvalificerad spekulering att nolltoleransen faktiskt bidrar till att göra graffitimålare till kriminella och narkotikaanvändare.

Vi bör också ifrågasätta den version av ”samvaro mellan människor” som policyn presenterar. Innebär detta bara ett sätt att vistas i stadsrummet, som betraktare och konsument? En sådan snäv formulering är inte ett bekymmer enbart för graffitimålare, utan även för andra som önskar att umgås och delta i staden på ett okonventionellt sätt. Jag vill påstå att nolltoleransen inte handlar om att rädda ungdomar från kriminalitet som den påstår, utan om något annat. Låt oss därför gå tillbaka till staden som kulturell kontext. Vi konstaterade här att staden manifesterar maktrelationer. Graffiti är på så sätt ett tydligt brott mot denna maktordning. Detta kan vara ett sätt att förklara nolltoleransen. Ett annat sätt är att se till de generella strömningarna i stadens sociala utformning. Livet för gemene man har blivit mer slutet. Det är en tydligare uppdelning mellan det privata och det offentliga. Graffiti kan tänkas här återigen bli ett brott mot denna ordning.

En annan sak som måste tas med i diskuterandet av nolltoleransen är att det finns flera olika aktörer som alla har ett intresse av nolltoleransen, men ur olika synvinklar. Det går att ifrågasätta att polisen försöker hindra kulturevenemang men ännu mer att ett privatvaktbolag som CSG gör det. Polisen är offentligt finansierad verksamhet och som arbetar mot all typ av brottslighet. CSG däremot är ett privatägt vinstdrivande företag som endast ska se till att skydda sina uppdragsgivares egendom. CSG kanske verkligen ogillar olaglig graffiti och vill göra allt för att förhindra den, men det är mer troligt att nolltoleransen är en viktig inkomstkälla för dem och att de därför har ett behov av att graffiti fortsätter vara stigmatiserat. Vi bör påminna oss om Ekman och Kimvall som både hävdar att ekonomiska intressen har en nytta av att graffiti definieras som något negativt.

WPR-analysen syftar till att gå utanför den kulturella kontexten för att förstå det problematiska med en viss problemformulering. När det gäller policyn i Stockholm behövs inte det, den är redan anmärkningsvärd eftersom den så tydligt motsätter sig ett fritt kulturliv.

Den policyn som tillkom 2007 finns kvar till dags dato men är idag på relativt bred front ifrågasatt. Måhända att policyn kommer att skrotas vid nästa kommunval 2014 ifall den nuvarande oppositionen vinner, men troligtvis med stort motstånd från förvaltningar, polisen, SL, CSG och saneringsbolag. Vid en sådan händelse kommer dock andra värden betonas, att människor skall ha tillgång att måla vad de vill på lagligt sätt samt att kultursektorn i Stockholms Stad ska få ställa ut vad de själva finner vara värdefull konst. Som vi såg med exemplet med graffitin på Östermalms tunnelbanestation kanske det även är möjligt med acceptans för illegalt utförd graffiti. Jag är av åsikten att olaglig graffiti är ett problem, men ett samhälle som säger sig vara fritt och öppet bör låta människor så länge som det sker på legal grund få uttrycka sig fritt utan att bli klassad som narkotikamissbrukare eller kriminell. I enlighet med

principerna om yttrandefrihet och demokrati borde det offentliga rummet öppnas upp för ett större folkligt deltagande.

Jag har nu visat på att framförallt föreställningarna om kriminalitet, en viss syn på deltagande i stadsrummet och att laglig graffiti saknar ett kulturellt värde legitimerar nolltoleransen mot graffiti. Nolltoleransen innehåll väcker en del frågor som bör vara principiellt intressant för andra områden, vad skapar problemformuleringar för effekt på andra? Det finns dock mer att utforska om nolltoleransen, exempelvis det som jag har snuddat på, såsom samarbetet mellan olika aktörer och den enskilde tjänstemannen handlingsutrymme och deras betydelse för nolltoleransen. Detta skulle kunna klargöras och problematiseras ytterligare genom teoretiker som exempelvis Schneider och Ingram samt Lipsky.

5 Referenser

Böcker och akademiska texter

- Arhinimäki, Paavo (2012), *Nolltoleransen spetsar till problem* i Kimvall, Jacob (2012). *Noll tolerans: kampen mot graffiti*. Stockholm: Verbal
- Bacchi, Carol Lee (2009). *Analysing policy: what's the problem represented to be?*. Frenchs Forest, N.S.W.: Pearson
- Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.) (2012). *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 3., [utök.] uppl. Lund: Studentlitteratur
- Ekman, Mattias (2002). *Klottrare organiserade som mc-gäng – En ideologikritisk analys av graffitidiskurser i DN och Aftonbladet*, D-uppsats, JMK, Stockholms universitet
- Jacobson, Malcolm (2011). *Graffittins historia*. Stockholm: LL-förlaget
- Jacobson, Staffan (1996). *Den spraymålade bilden: graffitimåleriet som bildform, konströrelse och läroprocess*. Diss. Lund : Univ.
- Kimvall, Jacob (2012). *Noll tolerans: kampen mot graffiti*. Stockholm: Verbal
- Knox, Paul L. & Pinch, Steven (2010). *Urban social geography: an introduction*. 6. ed. Harlow: Prentice Hall
- Rein, M. and Schön, D. (1993), *Reframing policy discourse* i Fischer, F. and Forester, F. (Eds), *The Argumentative Turn in Policy Analysis and Planning*, UCL Press, London
- Rothstein, Bo (2010). *Välfärdsstat, förvaltning och legitimitet* I Rothstein, Bo Politik som organisation SNS förlag
- Siegel, Fred (1992) *Reclaiming our Public Space* i Kasinitz Philip (red.) (1995). *Metropolis: center and symbol of our time*. New York: New York University Press
- Shannon, David (2003). *Swedish graffiti: a criminological perspective*. Diss. Stockholm : Univ., 2003
- Sundell, Knut (2002). *Stockholmsungdomar som klottrar*. Stockholm: Forsknings- och utvecklingsenheten, Socialtjänstförvaltningen
- Walzer, Michael (1986). *Pleasures and Costs of Urbanity* i Kasinitz Philip (red.) (1995). *Metropolis: center and symbol of our time*. New York: New York University Press
- Warnling-Nerep, Wiweka (2003). *Offentlighet och yttrandefrihet* i Mattson, Ingvar & Petersson, Olof (red.) (2003). *Svensk författningsspolitik*. 1. uppl. Stockholm: SNS förlag
- Weintraub, Jeff, 1995 "Varieties and Vicissitudes of Public Space" i Kasinitz Philip (red.) (1995). *Metropolis: center and symbol of our time*. New York: New York University Press

Tidskrifter

- Brandel, Tobias, 2011. *Polisen varnade för graffititurné*. Svenska Dagbladet. Nyhetsartikel. 2011-10-12. [Elektronisk] http://www.svd.se/kultur/polisen-varnade-for-graffititurne_6543501.svd Hämtdatum: 2013-05-15,
- Dielemans, Jennie, 2011. *Stockholms stad stoppar annonser för gatukonst*. Dagens Nyheter. Nyhetsartikel. 2011-07-21 [Elektronisk] <http://www.dn.se/kultur-noje/konstform/stockholms-stad-stoppar-annonser-for-gatukonst>. Hämtdatum: 2013-05-20.

Guwallius, Kolbjörn, 2012. *Nordisk klotterkonferens i toleransens tecken*. Fria Tidningen. Nyhetsartikel. 2012-11-05. [Elektronisk] <http://www.fria.nu/artikel/95021>. Hämtdatum: 2013-05-18.

Holago, Ülkü, 2012. *Rudin: Min tag är Rudie*. Svenska Dagbladet. Nyhetsartikel. 2012-01-27 [Elektronisk] http://www.svd.se/kultur/tomas-rudin-s-min-tag-ar-rudie_6805033.svd. Hämtdatum: 2013-05-19.

Tottmar, Mia, 2012. *Fler politiker ifrågasätter policy mot klotter*. Dagens Nyheter. Nyhetsartikel. 2012-01-19. [Elektronisk] <http://www.dn.se/sthlm/fler-politiker-ifragasatter-policy-mot-klotter> Hämtdatum: 2013-05-18.

TT-Spektra, 2011. *Gatukonst lockade storpublik*. Telegram. 2011-08-15 [Elektronisk] http://www.svd.se/kultur/gatukonst-lockade-storpublik_6389549.svd. Hämtdatum: 2013-05-21.

Etermedia:

Kaliber, *Stockholms stads klotterpolicy – fem år senare*. P1, 2012 -09-02

P3 Dokumentär, *Klotterkriget och muthärvan på SL*. P3, 2011-11-13

Internetkällor

Graffitifrämjandet. *Riksteaterföreningen Graffitifrämjandet* [Elektronisk] Tillgänglig: http://graffitiframjandet.se/?page_id=2 Hämtdatum: 2013-05-19

6 Bilagor

Utlåtande 2007: RII (Dnr 323-3490/2006)

Policy mot klotter

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande Policy mot klotter och liknande skadegörelse (*bilaga 2*) antas.

Föredragande borgarrådet Mikael Söderlund anför följande.

Ärendet

I detta ärende lämnas förslag till policy mot klotter och annan skadegörelse. Förslaget har utarbetas av den samverkansgrupp som stadsledningskontoret bildade på uppdrag av kommunstyrelsen i februari 2005. Förslaget har reviderats efter det att den tidigare gatu- och fastighetsroteln remitterat förslaget inom staden och efter beaktande av vad som anförs i förslag till budget 2007. Ändringarna består i följande:

2. Sanering av klotter och liknande skadegörelse ska ske senast inom en vecka. För prioriterade objekt som daghem, skolor, idrotts- och centrumanläggningar ska sanering ske inom 48 timmar från upptäckt eller anmälan. Stötande och rasistiskt klotter ska saneras omgående.

ersätts med

2. *Sanering, borttagande av klotter och liknande skadegörelse ska ske inom 24 tim (från upptäckt och/eller anmälan), prioriterat på skolor och förskolor. Stötande och rasistiskt klotter ska saneras omgående. Vid all sanering ska hantering och använda kemikalier uppfylla Stockholms stads miljöinköpskrav i "Miljökravspecifikation för klottersanering "*

5. All skadegörelse ska polisanmälas och bör fotodokumenteras. För anmälan tillhandahåller polisen en särskild blankett

ersätts med

5. *All skadegörelse ska polisanmälas och fotodokumenteras.*
6. Alla inhyrda objekt (t.ex. byggbodar, containers) ska vara sanerade innan de ställs ut i stadsmiljön och ska saneras löpande under tiden de är utställda.
ersätts med
6. *Alla inhyrda objekt (t.ex. byggbodar, containers) ska vara sanerade innan de ställs ut i stadsmiljön.*
7. Stockholm ska vid förändringar i stadsmiljön förebygga klotter och liknande skadegörelse genom att försvåra genomförandet av brotten och öka den sociala kontrollen av platser som är, eller förväntas bli, upprepat utsatta
ersätts med
7. *Stockholm ska vid ombyggnad, nybyggnad eller andra förändringar i stadsmiljön om möjligt eftersträva en utformning som förebygger och försvårar klotter och liknande skadegörelse.*
9. Vi ska inte medverka till eller stödja verksamheter eller evenemang som inte klart tar avstånd från klotter och liknande skadegörelse
ersätts med
9. *Staden ska inte medverka till eller stödja verksamheter eller evenemang som inte klart tar avstånd från klotter, olaglig graffiti och liknande skadegörelse. Staden ska inte heller medverka till verksamheter som på något sätt kan väcka intresse för och leda till klotter, olaglig graffiti eller liknande skadegörelse.*

Beredning

Ärendet har av den tidigare gatu- och fastighetsroteln remitterats till stadsledningskontoret, fastighets- och saluhallsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, renhållningsnämnden, socialtjänstnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, stadsdelsnämnderna Bromma, Farsta, Hägersten, Hässelby-Vällingby, Katarina-Sofia, Maria-Gamla stan, Norrmalm och Skärholmen, AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder, Micasa Fastigheter i Stockholm AB, CentrumKompaniet i Stockholm AB, AB Stockholms hem, Stockholms Hamn AB, Skolfastigheter i Stockholm AB och Stockholms Stads Parkering AB. Stadsledningskontorets yttrande har beretts av infrastrukturavdelningen. De ändringar som genomförts efter första remitteringsomgången och den antagna budgeten 2007 har beretts av trafik- och renhållningsnämnden vid möte den 23 januari 2007.

Stadsledningskontoret har efter budgetdirektiven för 2007 tillsammans med trafikkontoret reviderat förslaget och föreslår kommunfullmäktige fastställa policyn mot klotter.

Fastighets- och saluhallsnämnden överlämnar kontorets utlåtande utan eget ställningstagande. Kontoret föreslår att kommunfullmäktige godkänner den föreslagna policyn.

Idrottsnämnden tillstyrkte förslaget till policy.

Kulturnämnden ställer sig bakom att policyn godkänns.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden överlämnar remissen utan eget ställningstagande. Förvaltningen anser att den föreslagna policyn mot klotter är bra men vill betona vikten av att klottersanering sker på ett miljöanpassat sätt. Förvaltningen tillstyrker policyn under förutsättning att denna kompletteras med en punkt med krav på att hantering och användande av kemikalier ska uppfylla Stockholms stads miljöinköpskrav.

Renhållningsnämnden anser att det är positivt att det utökade arbetet med klotterbekämpning i Stockholms stad fortskrider och välkomnar den föreslagna policyn.

Socialtjänstnämnden överlämnar tjänsteutlåtandet utan eget ställningstagande. Förvaltningen delar uppfattningen att det är angeläget att staden arbetar aktivt för att förhindra klotter och liknande skadegörelse. Vidare instämmer förvaltningen i den ståndpunkt som framförs i förslaget till policy mot klotter, att ingen form av klotter eller liknande skadegörelse ska accepteras i staden. Staden måste bedriva ett kraftfullt brottsförebyggande arbete på bred front i samverkan med andra aktörer för att ge barn och ungdomar en trygg uppväxt och minska riskerna för att de börjar begå brott.

Stadsbyggnadsnämnden beslutade att utan eget ställningstagande överlämna kontorets utlåtande. Kontoret deltog i mötet i samverkansgruppen, då förslaget till policy fastställdes och kontoret har inga synpunkter eller invändningar.

Trafiknämnden återremitterade ärendet med uppdrag till kontoret att svara på kommunstyrelsens remiss utifrån de nya direktiv för klotter som återfinns i majoritetens budgetförslag. Kontoret återkom därefter med en reviderad policy i enlighet med de nya budgetdirektiven och nämnden ställde sig positiv dock med markeringen att 24-h kravet kommer att vara mycket kostsam.

Bromma stadsdelsnämnd är positivt inställd till policyn men har lämnat ett antal kommentarer som de önskar ska beaktas bl.a. att det bör finnas en centralt övergripande organisation, som kan samordna insatserna, med ett gemensamt upphandlingsansvar.

Farsta stadsdelsnämnd anser att förslaget är kortfattat, bra och tydligt men anser att det behöver revideras beträffande åtgärdstider, polisanmälan och anläggningar på av staden upplåten mark.

Hägerstens stadsdelsnämnd stödjer förslaget och utformningen av policyn med en uppmaning om att förtydliga vissa begrepp. En policy och en bred förankring utgör därför ett stöd för att alla drar åt samma håll.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd beslutade överlämna ärendet till kommunstyrelsen utan eget ställningstagande.

Katarina-Sofia stadsdelsnämnd beslutade att överlämna ärendet utan eget ställningstagande. Förvaltningen tycker att det är bra med en gemensam policy mot klotter så att alla i staden som berörs av klotterfrågor arbetar från samma utgångspunkt. En ökad samordning av resurser är nödvändig för att de ska kunna utnyttjas effektivt i arbetet mot klotter.

Maria-Gamla stans stadsdelsnämnd beslutade den 26 november 2006 att uppmana kommunfullmäktige att ta fram en ny policy som överensstämmer med direktiven i budget för 2007.

Norrmalms stadsdelsnämnd beslutade att ärendet överlämnas utan eget ställningstagande. Förvaltningen ställer sig i huvudsak bakom de delar av förslaget som rör den fysiska stadsmiljön men har synpunkter på den del av policyn som rör ungdomsfrågorna mer specifikt.

Skärholmens stadsdelsnämnd beslutade godkänna förvaltningens svar på remissen. Förvaltningen instämmer med de nio punkterna i policyn men vill också lägga till en del synpunkter.

AB Svenska Bostäder svarar att bolaget står i sin helhet bakom förslaget.

AB Familjebostäder ser positivt på förslaget. Bolaget har medverkat i samverkansgruppen och deltagit i beslutet avseende policyns innehåll. I samband med att policyn fastställdes av samverkansgruppen i december 2005 beslöt bolaget att följa densamma.

Micasa Fastigheter i Stockholm AB arbetar redan i dag efter den föreslagna policyn och anser att arbetet fungerar tillfredsställande och att policyn kan bidra till att skapa en samsyn mellan de olika aktörerna i samhället, vilket i ett längre perspektiv kan minska klotteret i vår omgivning.

CentrumKompaniet i Stockholm AB tillstyrker den föreslagna policyn med några kompletteringar.

AB Stockholms hem kommer inte att svara på remissen.

Stockholms Hamn AB ställer sig positivt till samverkansgruppens förslag till policy mot klotter och liknande skadegörelse i Stockholm.

Skolfastigheter i Stockholm AB ställer sig positivt till och stöder förslaget till policy mot klotter och liknande skadegörelse i Stockholm.

Stockholm Stads Parkering AB har inget att erinra utan tillstyrker att kommunfullmäktige godkänner policyn.

Mina synpunkter

Jag är mycket glad över att särskilda satsningar på klottersanering finns med i årets budget. Ett viktigt inslag är stadens nya klotterpolicy som innebär ett totalt avståndstagande från klotter och graffiti.

Stockholm skall bli en trygg, säker, ren och vacker stad. En stad som hålls ren och vacker bidrar till stora mervärden och borde vara ett självklart mål för alla. Det finns en tydlig koppling mellan den vackra staden och den trygga

staden. I en stad där det är rent och snyggt minskar acceptansen för andra brott. En vacker och ren stad är därmed även en tryggare stad.

Den föreslagna klotterpolicyn slår tydligt fast att förvaltningar och bolag skall upprätthålla en nolltolerans mot klotteret. Samtliga nämnder och styrelser får i uppgift att konkretisera policyn och göra den synlig i verksamheten.

En snabb sanering av klotteret innebär att intresset för att utföra skadegörelsen minskar, samtidigt som det mildrar dess effekter. Det har i många städer visat sig vara effektivt att satsa på snabb sanering som en medveten strategi för att motverka den här typen av skadegörelse. Åtgärder inom Helsingfors och Linköpings kommunala bostadsbolag är två exempel på hur sanering inom 24 timmar visat sig ge mycket goda resultat. Motsvarande 24-timmars garanti införs nu därför även i Stockholm. Detta i kombination med ett aktivt samarbete mellan en rad aktörer så som staden, privata fastighetsägare, polisen och SL kommer tillsammans med de satsningar som gjorts i budgeten vara viktiga steg mot en snygg och trygg stad.

Jag är positiv till den föreslagna policyn och föreslår kommunstyrelsen godkänna denna för antagande i fullmäktige.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Policy mot klotter

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarrådet *Roger Mogert* (s) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta följande

1. Bifalla punkt 1, 3, 4, 5, 6, 7 och 8 i föredragande borgarrådets förslag till policy mot klotter
2. Besluta att punkt 2 formuleras enligt följande: Sanering, borttagande av klotter och liknande skadegörelse ska ske inom 24 tim (från upptäckt och/eller anmälan), prioriterat på skolor, förskolor, idrotts- och centrumanläggningar. Stötande och rasistiskt klotter ska saneras omgående. Vid all sanering ska hantering och använda kemikalier uppfylla Stockholms stads miljöinköpskrav i "Miljökravspecifikation för klottersanering".
3. Besluta att punkt 9 formuleras enligt följande: Stockholm ska inte medverka till eller stödja verksamheter eller evenemang som uppmuntrar till, eller leder till, klotter och liknande skadegörelse.
4. Därutöver anför följande.

Det är glädjande att en policy mot klotter äntligen kan beslutas. Policyn initierades av den föregående majoriteten i syfte att tydliggöra och skapa samling kring stadens arbete mot klotter och liknande skadegörelse.

Den föregående majoriteten gjorde i den arbetsgrupp som utvecklade det ursprungliga förslaget till policy en bedömning av vad som var en möjlig ambitionsnivå när det gäller inom vilken tid sanering av klotter och liknande skadegörelse kunde utföras. Det är glädjande att den tillträdande majoriteten har hittat vägar att, inom ramen för gällande avtal och rådande budgetutrymme, höja ambitionen och att man uppnått samling kring detta.

Det är olyckligt att man vill sänka ambitionsnivån när det gäller vilka anläggningar som ska saneras skyndsamt i det nya förslaget till policy. Vi tror att idrotts- och centrumanläggningar är miljöer där många unga rör sig. Det är också miljöer där många människor upplever otrygghet och därför bör dessa också prioriteras i en policy mot klotter.

En del i framtagandet av det ursprungliga policyförslaget var den breda samverkansgrupp inom vilken dokumentet processades fram. Där skapades en samsyn och samling kring frågeställningarna. Vi hoppas att det arbetet tas till vara och att de förändringar som föreslås också har stöd där. Vi vill också i den nionde punkten tydliggöra att det självklart är den brottsliga handlingen, och risken att stimulera sådana, som är i fokus och inte individens tankar.

Reservation anfördes av borgarrådet *Yvonne Ruwaida* (mp) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta att

1. godkänna policyn med följande förändringar
 - Punkt 2. 24 timmar ändras till 48 timmar.
 - Punkt 3. Ändras till följande lydelse:
Skol- och fritidspersonal, socialsekreterare med flera bör reagera och agera direkt när ungdomar ägnar sig åt klotter och liknande skadegörelse.
 - Punkt 4 och punkt 9 stryks.
 - En ny punkt med följande lydelse läggs till:
Särskilda graffitiväggar bör anvisas eller uppföras, så att de som vill måla graffiti lagligt ska kunna göra detta.
2. därutöver anför följande:

En policy mot klotter behövs. Klotter, skräpighet och skadegörelse är ett stadsmiljöproblem.

Det är inte realistiskt med en 24-timmarsregel. En fördubbling av kostnaderna för klotterborttagning är inte försvarbart. I vår stad skadas och dör människor fortfarande på grund av trafikolyckor och luftföroreningar från trafiken. Insatserna mot klotter måste ställas emot de stora investeringar som behövs för att minska trafikens negativa hälso- och miljöpåverkan.

Det är viktigt att ansvariga vuxna reagerar och ingriper när ungdomar klottrar. Det finns dock i ärendet inte något underlag redovisat, baserat på kriminologisk forskning, som visar på en koppling mellan klotter och problem som skolk, missbruk och kriminalitet.

Det finns inte något redovisat underlag på vad ”subkulturen runt klotter och dess riskfaktorer” som nämns i punkt 4 innebär. Därför bör denna punkt inte finnas med.

Orimliga tolkningsproblem skulle uppstå när man ska ta ställning till vilka verksamheter som punkt 9 syftar på. Därför bör denna punkt inte finnas med.

Graffiti är en konstform, i likhet med exempelvis kubism och dadaism. Graffiti utförd på husväggar eller annan olaglig plats ska däremot betraktas som klotter. Det finns många ungdomar som vill få en möjlighet att på ett lagligt sätt utöva sitt intresse av att måla graffiti. Detta skulle också kunna minska förekomsten av klotter och olaglig graffiti.

Reservation anfördes av borgarrådet *Ann-Margarethe Livh* (v) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta följande

1. Policyn tillstyrks i huvudsak
2. Punkt 4 omformuleras till följande lydelse: Skol- och fritidspersonal, socialsekreterare, föreningsaktiva m.fl. ska kontinuerligt utbildas och informeras för att bli medvetna om riskfaktorer bland ungdomar som kan leda till kriminalitet, bland annat klotter.
3. Punkt 9 stryks ur policyn
4. Därutöver anføres

Det är bra att staden tar fram en policy mot klotter eftersom vi alla vill ha en vacker och ren stad. Nedklottrade väggar och anläggningar är inte välkomnande för besökare och medför stora och onödiga kostnader som istället kan användas till att förbättra kvaliteten i våra verksamheter. Förutom förskolor, skolor samt idrotts- och centrumanläggningar ska även upprepat utsatta platser vara prioriterade områden.

Policyn tar i sin första punkt avstånd från olaglig graffiti och inte graffiti i allmänhet, vilket dock föredragande borgarråd gör i sina synpunkter. Vänsterpartiet skiljer däremot på laglig graffiti som är en konstform och klotter som är olagligt.

Subkulturen runt klotter skiljer sig inte nämnvärt från andra ungdomskulturer, förutom vilka uttryck som används. Av FOU-rapporten nr 2002:10 Stockholms ungdomar som klottrar framgår att den främsta anledningen till att ungdomar klottrar är att de har behov av att bli sedda, ingå i en gemenskap och känna att de är någon. Det är klart att ungdomar som klottrar utsätter sig för risker, exempelvis de sociala och ekonomiska följderna av brottet, olyckshändelser samt att själva bli utsatta för brott. Skol- och fritidspersonal behöver däremot inte utbildning om subkulturen runt klotter utan snarare utbildning om de olika riskfaktorer som finns bland ungdomar för att hamna snett i livet, där klotter är en sådan faktor.

Vi anser också att det är bra att åtgärder tas fram för att minska den illegala affischeringen men kan aldrig acceptera att staden ska dra in kommunala bidrag till arrangörer som använder sig av illegala metoder för att marknadsföra sitt evenemang.

Det är helt oacceptabelt om kommunen villkorar stödet till det fria kulturlivet, vilket blir följden av punkt 9 i policyn. Så som punkten är formulerad kan den användas som en gummiparagraf. Konsekvenserna skulle bli att en fri teater- eller musikgrupp som affischerar på ett elskåp kan bli av med sitt verksamhetsbidrag. Eller aldrig beviljas ett bidrag, om de inte förklarar sig villiga att följa punkt 9 i policyn.

Kommunens kulturstöd bör fördelas utifrån konstnärliga bedömningar och kulturlivet ska präglas av åsikts- och yttrandefrihet.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår kommunfullmäktige besluta följande

Policy mot klotter och liknande skadegörelse (*bilaga 2*) antas.

Stockholm den

På kommunstyrelsens vägnar:
KRISTINA AXÉN OLIN

Mikael Söderlund

Anette Otteborn

ÄRENDET

I detta ärende lämnas förslag till en stadens policy mot klotter och annan skadegörelse. Förslaget har utarbetas av den samverkansgrupp som kommunstyrelsen i februari 2005 gav stadsledningskontoret i uppdrag att bilda. Förslaget har reviderats efter det att den tidigare gatu- och fastighetsroteln remitterat förslaget inom staden och efter beaktande av vad som anförs i förslag till budget 2007. Ändringarna består i följande:

2. Sanering av klotter och liknande skadegörelse ska ske senast inom en vecka. För prioriterade objekt som daghem, skolor, idrotts- och centrumanläggningar ska sanering ske inom 48 timmar från upptäckt eller anmälan. Stötande och rasistiskt klotter ska saneras omgående.

ersätts med

2. Sanering, borttagande av klotter och liknande skadegörelse ska ske inom 24 tim (från upptäckt och/eller anmälan), prioriterat på skolor och förskolor. Stötande och rasistiskt klotter ska saneras omgående. Vid all sanering ska hantering och använda kemikalier uppfylla Stockholms stads miljököpskrav i "Miljökravspecifikation för klottersanering"

5. All skadegörelse ska polisanmälas och bör fotodokumenteras. För anmälan tillhandahåller polisen en särskild blankett

ersätts med

5. All skadegörelse ska polisanmälas och fotodokumenteras.

6. Alla inhyrda objekt (t.ex. byggbodars, containers) ska vara sanerade innan de ställs ut i stadsmiljön och ska saneras löpande under tiden de är utställda.

ersätts med

6. Alla inhyrda objekt (t.ex. byggbodars, containers) ska vara sanerade innan de ställs ut i stadsmiljön.

7. Stockholm ska vid förändringar i stadsmiljön förebygga klotter och liknande skadegörelse genom att försvåra genomförandet av brotten och öka den sociala kontrollen av platser som är, eller förväntas bli, upprepat utsatta

ersätts med

7. Stockholm ska vid ombyggnad, nybyggnad eller andra förändringar i stadsmiljön om möjligt eftersträva en utformning som förebygger och försvårar klotter och liknande skadegörelse.

9. Vi ska inte medverka till eller stödja verksamheter eller evenemang som inte klart tar avstånd från klotter och liknande skadegörelse

ersätts med

9. Staden ska inte medverka till eller stödja verksamheter eller evenemang som inte klart tar avstånd från klotter, olaglig graffiti och liknande skadegörelse. Staden ska inte heller medverka till verksamheter som på något sätt kan väcka intresse för och leda till klotter, olaglig graffiti eller liknande skadegörelse.

BEREDNING

Ärendet har av den tidigare gatu- och fastighetsroteln remitterats till stadsledningskontoret, fastighets- och saluhallsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, renhållningsnämnden, socialtjänstnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, stadsdelsnämnderna Bromma, Farsta, Hägersten, Hässelby-Vällingby, Katarina-Sofia, Maria-Gamla stan, Norrmalm och Skärholmen, AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder, Micasa Fastigheter i Stockholm AB, CentrumKompaniet i Stockholm AB, AB Stockholmshem, Stockholms Hamn AB, Skolfastigheter i Stockholm AB och Stockholms Stads Parkering AB. Stadsledningskontorets yttrande har beretts av infrastrukturavdelningen.

De ändringar som genomförts efter första remitteringsomgången och den antagna budgeten 2007 har beretts av trafik- och renhållningsnämnden vid möte den 23 januari 2007.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 1 december 2006 har i huvudsak följande lydelse.

Sammanfattning

I detta ärende lämnas förslag till en stadens policy mot klotter och annan skadegörelse. Förslaget har utarbetas av den samverkansgrupp som kommunstyrelsen i februari 2005 gav stadsledningskontoret i uppdrag att bilda. Förslaget har reviderats efter det att den tidigare gatu- och fastighetsroteln remitterat förslaget inom staden och efter beaktande av vad som anförs i förslag till budget 2007.

Bakgrund

I februari 2005 gav kommunstyrelsen stadsledningskontoret i uppdrag att bilda en samverkansgrupp mot klotter. Samverkansgruppen har hittills träffats åtta gånger med ett 40-tal representanter för olika offentliga och privata huvudmän i Storstockholm. Samverkansgruppen ingår numera som en del i projektet Stockholm - ren och vacker.

Deltagare i samverkansgruppen har förutom stadsdelsförvaltningarna varit SLK, renhållningsförvaltningen, fastighets- och saluhallskontoret, trafikkontoret, miljöförvaltningen, kyrkogårdsförvaltningen, idrottsförvaltningen, kulturförvaltningen, konsumentförvaltningen, skönhetsrådet, stadsmuseet, Familjebostäder, Stockholmshem, Svenska Bostäder, Centrumkompaniet, Stockholm Parkering, Micasa, Stockholms

Hamnar, S:t Erik försäkring, polisen, SL, Vägverket, Banverket, Fortum, Håll Sverige Rent, Fastighetsägarna, HSB, , Hyresgästföreningen, Precens, SISAB, Svensk Handel, Nacka kommun, Sollentuna kommun, Tyresö kommun, Täby kommun, Österåkers kommun och Svensk Bevakningstjänst.

En följd av samverkansgruppen är att kontakter knutits mellan olika offentliga och privata huvudmän i Storstockholm och att en samsyn börjar växa fram. Samverkansgruppen har via olika arbetsgrupper utrett och arbetat med en rad olika frågor med anknytning till klotter. En av dessa har varit att ta fram en policy mot klotter som kan användas som för överenskommelser med andra huvudmän i staden. Syftet är att få en samsyn mellan olika offentliga och privata huvudmän i Storstockholm när det gäller klotter och liknande skadegörelse och att åstadkomma ett mer enhetligt agerande oavsett huvudman.

Ärendet

Samverkansgruppen har tagit fram bifogade förslag till policy mot klotter och liknande skadegörelse. Förslaget till policy har enhälligt tillstyrkts av samverkansgruppen. För att kunna gå vidare och använda policyn som underlag för överenskommelser med t.ex. Banverket och Vägverket, SL, kranskommuner, privata företag och fastighetsägare är det önskvärt att kommunfullmäktige antar policyn.

Ärendets beredning

Ärendet har av den tidigare gatu- och fastighetsroteln remitterats till stadsledningskontoret, fastighets- och saluhallsnämnden, idrottsnämnden, kulturnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, renhållningsnämnden, socialtjänstnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden, stadsdelsnämnderna Bromma, Farsta, Hägersten, Hässelby-Vällingby, Katarina-Sofia, Maria-Gamla Stan, Norrmalm och Skärholmen, Svenska Bostäder, AB Familjebostäder, Micasa Fastigheter i Stockholm AB, Centrumkompaniet, AB Stockholms hem, Stockholms Hamn AB, Skolfastigheter i Stockholm AB och Stockholms Stads Parkering AB. Stadsledningskontorets yttrande har beretts av infrastrukturavdelningen.

Stadsledningskontorets synpunkter och förslag

Majoriteten av remissinstanserna godkänner förslaget till policy men några nämnder har förslag till en del förtydliganden och kommentarer medan ytterligare några lämnar förslaget utan eget ställningstagande.

I det förslag som nu redovisas har stadsledningskontoret tagit hänsyn till remissinstansernas synpunkter och samt beaktat vad som anförs i förslag till budget 2007 vilken uttryckligen accentuerar behovet av en ny policy mot klotter.

I förslaget till budget för 2007 anges vidare att bl.a. klottersanering är en viktig åtgärd för att skapa ett tryggare Stockholm. Klotter och annan skadegörelse måste konsekvent motarbetas och saneras inom 24 timmar och där skolor och förskolor ska prioriteras särskilt. En klotterpolicy ska innebära ett totalt avståndstagande från klotter och graffiti. En jourtelefon som fungerar så att allmänheten kan inrapportera klotter och annan vandalisering är en viktig åtgärd. Ytterligare förbättrat samarbete med fastighetsägare, arrangörer av evenemang, affärsinnehavare m.fl. är också en viktig strategi.

Som en följd av denna prioritering föreslås 18 mnkr extra avsättas i trafik- och renhållningsnämndens budget, såsom samordningsansvariga inom staden för dessa frågor. Denna satsning och ett tydligt samordningsansvar sammanfaller också med vad flera remissinstanser framhåller - att det bör finnas en sammanhållande organisation med ett samlat upphandlings-ansvar och att tillräckliga resurser avsätts för att en snabb klotter-

sanering ska kunna uppnås.

Stadsledningskontoret föreslår mot denna bakgrund att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige antar föreliggande förslag till policy och annan skadegörelse som ett led i denna prioritering.

Fastighets- och saluhallsnämnden beslutade den 26 oktober 2006 att överlämna kontorets utlåtande utan eget ställningstagande.

Fastighets- och saluhallskontorets tjänsteutlåtande daterat den 26 september 2006 har i huvudsak följande lydelse.

Policyn är sammanfattad i nio punkter som mer eller mindre berör nämndens fastigheter och verksamhet. Kontoret föreslår att nämnden beslutar föreslår att kommunfullmäktige godkänner den föreslagna policyn.

Idrottsnämnden beslutade den 19 december 2006 att tillstyrka förslaget till klotterpolicy.

Särskilt uttalande gjordes av ordförande Madeleine Sjöstedt m.fl. (fp), ledamoten Billy Östh m.fl. (m) och Leif Kroon (kd), *bilaga 1*.

Idrottsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 30 oktober 2006 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ser det som mycket positivt att en samsyn vuxit fram i synen på klotter och liknanden skadegörelse mellan olika offentliga och privata huvudmän. Enligt förvaltningen ger nerklotttrade anläggningar ett budskap som inte är välkommande för besökare och som kan bli till en negativ symbol för verksamhetens kvalitet. En nerklotttrad anläggning kan ge budskapet att man inte bryr sig om sin fastighet, och kanske inte heller är särskilt angelägen om verksamhetens innehåll. Ur det perspektivet är det oerhört angeläget att alla idrottsanläggningar hålls rena från klotter och annan liknande skadegörelse, och att saneringen sker så fort som möjligt.

Förvaltningen föreslår mot den här bakgrunden att nämnden tillstyrker den föreslagna policyn mot klotter och liknanden skadegörelse.

Kulturnämnden beslutade den 7 november 2006 enligt förvaltningens förslag och överlämnar yttrandet till kommunstyrelsen.

Reservation anfördes av vice ordförande Roger Mogert (s), ledamoten Eva Louise Erlandsson Slorach (s) samt tjänstgörande ersättarna Inga Granberg (s) och Malin Romlin (s), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av ledamoten Annaklara Matthiesen (mp), *bilaga 1*.

Kulturförvaltningens tjänsteutlåtande har i huvudsak följande lydelse.

Kulturförvaltningen, som deltagit i framtagandet av policyn, ställer sig bakom att den godkänns. Klotter är inte acceptabelt och förfular stadens rum. Eftersom så många aktörer varit med om att ta fram dokumentet har policyn redan en bred förankring. Policyn berör kulturförvaltningen framför allt i dess första och sista punkt. Det är självklart att kulturförvaltningen följer policyn, inte affischerar på annat än anvisade legala platser och i de egna berörda verksamheterna mycket tydligt markerar för deltagare att klotter är olagligt.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutade den 31 oktober 2006 att överlämna remissen till kommunstyrelsen utan eget ställningstagande.

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 3 oktober 2006 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser att den föreslagna policyn mot klotter är bra men vill betona vikten av att klottersanering sker på ett miljöanpassat sätt och att krav på kemikalier förmedlas till leverantörerna av kemikalierna. Projektet miljöanpassad upphandling i Stockholms stad har under 2006 tagit fram miljöinköpskrav för staden bl.a. för klottersanering. Förvaltningen tillstyrker den föreslagna policyn under förutsättning att denna kompletteras med en punkt med krav på hantering och användande av kemikalier ska uppfylla Stockholms stads miljöinköpskrav.

Renhållningsnämnden beslutade den 25 oktober 2006 lämna ärendet utan ställningstagande.

Reservation anfördes av Yildiz Kafkas (mp), Eva Oivio (s) och Dick Urban Vestbro (v), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Yildiz Kafkas (mp), Eva Oivio (s) och Dick Urban Vestbro (v), *bilaga 1*.

Renhållningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 10 oktober 2006 har i huvudsak följande lydelse.

Renhållningsförvaltningen anser att det är positivt att det utökade arbetet med klotterbekämpning i Stockholms stad fortskrider och välkomnar den föreslagna policyn.

Socialtjänstnämnden beslutade den 24 oktober 2006 att överlämna tjänsteutlåtandet till kommunstyrelsen utan eget ställningstagande.

Socialtjänstförvaltningens tjänsteutlåtande daterat 10 oktober 2006 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen delar uppfattningen att det är angeläget att staden arbetar aktivt för att förhindra klotter och liknande skadegörelse. Vidare instämmer förvaltningen i den ståndpunkt som framförs i förslaget till policy mot klotter, att ingen form av klotter eller liknande skadegörelse ska accepteras i staden. Det är angeläget att den samverkan som pågår får konkret resultat i form av en ren och trygg stad. Den policy som tagits fram bör ha förutsättningar att utgöra ett stöd i arbetet att förebygga och sanera klotter och liknande skadegörelse. Det är självfallet viktigt att verksamheter som staden ansvarar för såsom förskolor och skolor bedrivs i fastigheter fria från klotter. Förvaltningen menar dock att även upprepat utsatta platser borde ingå i uppräknningen av prioriterade objekt i punkt 2. Om klotter inte tas bort på upprepat utsatta platser är det en signal om uppgivenhet från samhället. Det är viktigt att se subkulturen runt klotter som en kultur som inte skiljer sig nämnvärt från andra ungdomskulturer. Det är främst uttrycken som skiljer sig åt mellan de olika kulturerna.

Förvaltningen föreslår att punkten 4 i förslaget till policy omformuleras enligt följande: *Skol- och fritidspersonal, socialsekreterare, föreningsaktiva m.fl. ska kontinuerligt utbildas och informeras för att bli medvetna om riskfaktorer bland ungdomar som kan leda till kriminalitet, bland annat klotter.* Staden måste bedriva ett kraftfullt brottsförebyggande arbete på bred front i samverkan med andra aktörer för att ge barn och ungdomar en trygg uppväxt och minska riskerna för att de börjar begå brott.

Stadsbyggnadsnämnden beslutade den 19 oktober 2006 att utan eget ställningstagande överlämna kontorets utlåtande som svar på remissen.

Reservation anfördes av ordföranden Kersti Py Börjeson (s), Conny Nilsson (s), Gunni Ekdahl (s), Rolf Lindell (s), Jan Qvarsell (s), Ewa Törngren (v) och Cecilia Obermüller (mp), *bilaga 1*.

Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande daterat den 26 september 2006 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsbyggnadskontorets representant deltog i mötet i samverkansgruppen 2005-12-01, då förslaget till policy fastställdes och kontoret har inga synpunkter eller erinringar.

Trafiknämnden beslutade den 14 november 2006 återremittera ärendet och därutöver anföra följande: I det liggande budgetförslaget anges nya inriktningsmål för klottersanering. Trafikkontoret ges därför uppdraget att svara på kommunstyrelsens remiss utifrån de nya direktiven. Vid Trafik och renhållningsnämndens möte den 23 januari 2007 antogs det återremitterade förslaget.

Reservation anfördes vid återremitteringen av vice ordförande Mirja Särkiniemi (s) samt ledamöterna Jimmy Lindgren (s), Reine Meyer-Strömberg (s) och Kåre Gustavsson (s), *bilaga 1*.

Reservation anfördes vid återremitteringen av ledamoten Ann-Marie Strömberg (-), *bilaga 1*.

Reservation anfördes vid återremitteringen av tjänstgörande ersättare Hampus Rubaszkin (mp), *bilaga 1*.

Trafikkontorets tjänsteutlåtande daterat den 4 januari 2007 har i huvudsak följande lydelse.

Trafikkontoret finner föreslagen policy mot klotter, i enlighet med de nya direktiven och det modifierade förslag till klotterpolicy enligt de nya direktiven (bilaga 2) som stadsledningskontoret arbetat fram och som trafikkontoret tagit del av väl avvägt och tillstyrker förslaget. Trafikkontoret vill emellertid understryka, att den höjda ambitionsnivån kommer att medföra avsevärt ökade kostnader för såväl trafikkontoret, som för andra förvaltningar. Bara i trafikkontorets fall är det inte orimligt att utgå från en fördubbling av kostnaderna för klottersanering.

Bromma stadsdelsnämnd beslutade den 26 oktober 2006 att överlämna kontorets utlåtande som svar på remissen.

Bromma stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 14 oktober 2006 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen skriver att de är positivt inställda till policyn men har lämnat ett antal kommentarer som de önskar ska beaktas bl.a. att det bör finnas en centralt övergripande organisation, som kan samordna insatserna, med ett gemensamt upphandlingsansvar. De anser även att det ekonomiska ansvaret, för saneringen, bör ingå i den centrala organisationen. De gör

bedömningen att policyn har en viktig funktion att fylla, när det gäller att skapa en renare och tryggare miljö, men även för att uppmärksamma och stödja ungdomar som riskerar att fara illa. Förvaltningen har valt att kommentera de punkter där vi anser att ett förtydligande krävs för att öka förståelsen.

Punkt 2. Om allmänheten ska följa uppmaningen att ringa det journalnummer som för närvarande är aktuellt (driftcentralen) är det mycket viktigt att inrapporteringen leder till en snabb sanering. För att inte oklarheter ska uppstå bör det finnas en central övergripande organisation, med gemensamt upphandlingsansvar, som kan samordna insatserna. Vi anser även att det ekonomiska ansvaret, för saneringen, bör ingå i den centrala organisationen.

Punkt 3. Det är av stor vikt att ta klotter, som ett riskbeteende på allvar. Det är även viktigt att inom stadsdelarna hitta metoder för att identifiera dessa ungdomar i ett tidigt

skede. Detta är möjligt genom samverkan mellan olika parter som arbetar med ungdomar såsom skola, polis, socialtjänst och fritidsgårdar.

Punkt 4. Det är även av stor vikt att tillhandahålla verktyg för hur man kan agera vid oro, utifrån den aktuella verksamheten, och att föräldrar, vars ungdomar klottrar, erbjuds information om de risker som är förknippade kring detta.

Punkt 5. Genom att fotodokumentera samt utveckla strukturer för att använda dokumentationen i kartläggningssyfte ökar möjligheten avsevärt att kunna identifiera ungdomarna i ett tidigt skede.

Farsta stadsdelsnämnd beslutade den 23 november 2006 godkänna förvaltningens svar på remissen och därutöver anföra följande.

I majoritetens förslag till budget står att en ny policy mot klotter ska tas fram i staden. I väntan på att detta sker vill vi poängtera vikten av snabb klottersanering. Klotter bör saneras inom 24 timmar och skolor och förskolor bör vara prioriterade. Vi välkomnar förslagen till krafttag mot klottret.

Reservation anfördes av ledamöterna Gunnar Sandell m.fl. (s) och Pekka Koskenvoima (mp) samt tjänstgörande ersättaren Ola Karlsson (v), *bilaga 1*.

Farsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 31 oktober 2006 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser att förslaget är kortfattat, bra och tydligt men anser att det behöver revideras beträffande åtgärdstider, polisanmälan och anläggningar på av staden upplåten mark. Genom samarbete mellan förvaltningar och bolag i samband med upphandlingar tror förvaltningen att åtgärdstiden för sanering kan kortas ned betydligt mot vad som anges i policyn. Inhyrda objekt såsom bodar, containers, etc. ska vara sanerade innan de ställs ut. De ska även saneras under tiden de står ute. Ett långt större problem är nedklottrade bodar som står på mark upplåten av Stockholms stad. Förvaltningen anser att stycket kompletteras med att även dessa ska saneras.

Hägerstens stadsdelsnämnd beslutade den 16 november 2006 att i huvudsak bifalla förvaltningens förslag och anför därutöver följande.

I majoritetens förslag till budget står att en ny policy mot klotter ska tas fram i staden. I väntan på att detta sker vill vi poängtera vikten av snabb klottersanering. Klotter bör saneras inom 24 timmar och skolor och förskolor bör vara prioriterade. Vi välkomnar de föreslagna förslagen på krafttag mot klottret.

Reservation anfördes av vice ordföranden Kenneth Nilsson m.fl. (s), ledamoten Bengt Sundell (-) och tjänstgörande ersättaren Ann Westlund (mp), *bilaga 1*.

Hägerstens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 10 oktober 2006 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen stödjer förslaget och utformningen av policyn med en uppmaning om att förtydliga vissa begrepp. En policy och en bred förankring utgör därför ett stöd för att alla drar åt samma håll. Det råder ofta oklarheter kring begreppen klotter och graffiti. Förvaltningen menar därför att det är viktigt att policyn definierar båda begreppen i policyn.

Begreppet olaga affischering är också ett vitt begrepp som omfattar skyltning, vipp-skyltar osv. som idag är en polisiär sak att åtgärda. I det fall staden vidtar åtgärder innebär det också ett egenmäktigt förfarande. Förvaltningen kan inte låta bli att gå ett steg vidare i processen eftersom vi räknar med att policyn leder fram till en handlingsplan som beskriver genomförandet och rutiner för klotterarbetet. I det sammanhanget är det bl.a. viktigt att reda ut vem som ska sanera klotret och vem som ska bekosta den?

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd beslutade den 31 oktober 2006 överlämna ärendet till kommunstyrelsen utan eget ställningstagande.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 12 oktober 2006 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen tar inte ställning till förslaget i remissen.

Katarina-Sofia stadsdelsnämnd beslutade den 26 oktober 2006 att överlämna ärendet utan eget ställningstagande.

Katarina-Sofia stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 13 oktober 2006 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen tycker att det är bra med en gemensam policy mot klotter så att alla i staden som berörs av klotterfrågor arbetar från samma utgångspunkt. En ökad samordning av resurser är nödvändig för att de ska kunna utnyttjas effektivt i arbetet mot klotter. Det är tillfredställande att det slås fast i policyn att ingen form av klotter, olaga affischering och liknande skadegörelse kan accepteras och likaså att vi inte ska medverka till eller stödja verksamheter eller evenemang som inte tar avstånd från klotter och skadegörelse. En ökad samordning av de resurser som används för att bekämpa klotter är viktig för att kunna utnyttja dem effektivare. Det är också viktigt att påpeka att det måste avsättas tillräckliga medel för klotterbekämpning för att klotterpolicyns intentioner om snabb klottersanering ska kunna uppnås.

Maria-Gamla stans stadsdelsnämnd beslutade den 26 oktober 2006 att i huvudsak bifalla förvaltningens förslag.
att därutöver anföra följande:

I majoritetens förslag till budget står att en ny policy mot klotter ska tas fram i staden. I väntan på att detta sker vill vi poängtera vikten av snabb klottersanering. Klotter bör saneras inom 24 timmar och skolor och förskolor bör vara prioriterade. Vi välkomnar de föreslagna förslagen på krafttag mot klottret.

Särskilt uttalande gjordes av vice ordföranden Maria Palme m.fl. (s), ledamoten Åsa Hagelstedt m fl (v) samt Stefan Nilsson (mp), *bilaga 1*.

Maria-Gamla stans stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat 27 september 2006 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser att en gemensam policy behövs men menar att övrigt arbete mot klotter också måste fortsätta och konkretiseras. Hela staden måste ha ett samlat gemensamt förhållningssätt i dessa frågor för att nå framgång. Vidare bör en samordnad saneringsverksamhet eftersträvas så att när en plats sanerats så har allt klotter på denna plats försvunnit samtidigt. I annat fall blir det meningslöst för en aktör med ett mindre omfattande ansvar att sanera sina objekt, eftersom det knappast syns om omgivande klotter är kvar. Policyförslaget kan vara ett av flera verktyg för att nå framgång. Stadsdelsförvaltningen anser att de nio punkterna i policyn har adekvat inriktning men för att policy ska kunna bli slagkraftig och kärnfull bör den finslipas ytterligare.

Norrmalms stadsdelsnämnd beslutade den 19 oktober 2006 att ärendet överlämnas utan eget ställningstagande.

Reservation anfördes av ledamoten Roland Karlsson m.fl. (s), ledamoten Hans Enroth (v) och tjänstgörande ersättaren Yildiz Kafkas (mp), *bilaga 1*.

Norrmalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 18 september 2006 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig i huvudsak bakom de delar av förslaget som rör den fysiska stadsmiljön men har synpunkter på den del av policyn som rör ungdomsfrågorna mer specifikt. Vad gäller frågan om att reagera och agera direkt vid misstanke om att ungdomar ägnar sig åt klotter och liknande skadegörelse och att öka möjligheten för ungdomarna att kunna utvecklas i en miljö fri från riskfaktorer som skolk, missbruk och kriminalitet, instämmer förvaltningen men vill också i sammanhanget lyfta fram vikten av förebyggande arbete. Förvaltningen är positiv till förslaget om att skol- och fritidspersonal, socialsekreterare, föreningsaktiva m.fl. kontinuerligt ska utbildas och informeras för att bli medvetna om subkulturen runt klotter och dess riskfaktorer. Man bör dock vara medveten om att denna subkultur är en av flera och att subkulturerna skiftar från årskull till årskull. Det viktigaste är att stadens anställda får utbildning i hur man ska arbeta förebyggande för att "sårbara grupper" ska få goda uppväxtvillkor och därmed undgå att dras till destruktiva subkulturer.

Skärholmens stadsdelsnämnd beslutade den 26 oktober 2006 godkänna förvaltningens svar på remissen.

Skärholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 5 oktober 2006 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen instämmer med de nio punkterna i policyn men vill också lägga till en del synpunkter. Förslag från förvaltningen:

Samordning av bevakningstjänster vad gäller kommunens ansvarsområde.

Samverkan med företag och andra verksamheter vad gäller gemensamma bevakningstjänster.

Kommunen uppvaktar berörda myndigheter om vikten av att få kameraövervakning på våra skolor.

Ökat och mer strukturerat samarbete med polisen gällande dessa frågor.

CentrumKompaniet i Stockholm AB tillstyrker den föreslagna policyn med nedan angivna kompletteringar. CentrumKompaniet delar uppfattningen att centrumanläggningar utgör prioriterade objekt som bör saneras inom 48 timmar samt att stötande och rasistiskt klotter skall tas bort omedelbart. Enligt vår uppfattning borde även torgen ingå bland de prioriterade objekten. Dessa ligger ofta i anslutning till centrumanläggningarna och det är viktigt att man får en sammanhängande sanering. Vintertid kan 48 timmar vara en alltför kort tid eftersom vissa fasadtyper kan skadas av sanering vid sträng kyla. Man måste i dessa fall acceptera en längre tidsintervall mellan klottersaneringarna.

För att saneringen skall få någon direkt effekt måste saneringen utföras av samtliga intressenter i ett område. Det måste således finnas en tydlig samverkan mellan t.ex. Staden, SL, Energibolag, Centrumägare och övriga fastighetsägare. I policyn ges inget konkret förslag till hur en sådan samverkan skall ske. Vem har ansvaret för samverkan m.m.?

Hur skall de ökade kostnader som policyn medför finansieras?

AB Familjebostäder Mot bakgrund av nedanstående ser bolaget positivt på förslaget. AB Familjebostäder har medverkat i samverkansgruppen och deltagit i beslutet avseende policyns innehåll. I samband med att policyn fastställdes av samverkansgruppen i december 2005 beslöt bolaget att följa densamma. Det är för bolaget mycket viktigt att bolagets bostäder och bostadsområden är och förblir attraktiva, trivsamma, trygga och säkra för hyresgäster och andra som vistas där. Den yttre miljön är en väsentlig faktor härvidlag.

Micasa Fastigheter i Stockholm AB lämnar ett kontorsyttrande i huvudsak enligt följande:

I februari 2005 gav kommunstyrelsen stadsledningskontoret (SLK) i uppdrag att starta en samverkansgrupp mot klotter. Samverkansgruppen består av ett 40-tal representan-

ter för olika offentliga och privata huvudmän i Storstockholm och gruppen har hittills träffats sex gånger. Samverkansgruppen ingår numera som en del i projektet Stockholm – ren och vacker. Ordförande har varit stadsdelsdirektören i Kungsholmens stadsdelförvaltning.

Samverkansgruppen har bland annat

- undersökt möjligheterna att via lokala ordningsstadgan och plan- och bygglagen (PBL) kräva att fastighetsägare sanerar klotter
- följt processen med de tre riksdagsmotioner som föreslår en åldersgräns för inköp av sprejffärg
- tagit fram informationsmaterial bl.a. en power point-presentation
- tittat på internationella erfarenheter i bland annat Helsingfors
- diskuterat med stadsbyggnadskontoret på vilka sätt man byggnadstekniskt kan förebygga klotter och annan skadegörelse genom materialval etc
- haft en dialog med kulturskolan angående deras grafitti-kurser
- tagit initiativ till att kommunfullmäktige i budgeten för 2006 fastställde 48-timmarsregeln för sanering av prioriterade objekt
- i samarbete med trafikkontoret förstärkt driftcentralen så att de kan ta emot anmälningar om klotter och skadegörelse oavsett fastighetsägare.

Micasa Fastigheters synpunkter

Micasa Fastigheter i Stockholm AB deltog i arbetsgruppen som arbetade fram förslaget och arbetar redan idag efter den föreslagna policyn.

Bolaget anser att arbetet fungerar tillfredsställande och att policyn kan bidra till att skapa en samsyn mellan de olika aktörerna i samhället, vilket i ett längre perspektiv kan minska klotter i vår omgivning.

Kostnaden för sanering av klotter på bolagets fastigheter beräknas kosta 300 000 kronor under 2006, vilket är en svag ökning mot föregående år. Antalet saneringar har ökat något från 108 tillfällen under 2005 till 114 tillfällen hittills under 2006.. Eftersom antalet fastigheter ökat under 2006 är det oklart om det har skett någon reell ökning av klotter.

Eftersom det är viktigt att få kunskap om hur lång tid det tar från anmälan av klotter tills saneringen är klar kommer bolaget att ta fram en rutin som gör det möjligt att följa upp saneringen av klotter i efterhand.

De fastigheter som Micasa förvaltar är en del av stadsrummet i Stockholm och det är därför angeläget att vi som fastighetsägare åtgärdar klotter snabbt och konsekvent.

Hyresgästerna i våra fastigheter känner många gånger en otrygghet. Klotter bidrar till en känsla av otrygghet och förfular vår offentliga miljö. Micasa har därför på olika sätt påbörjat ett arbete för att minska otryggheten. Det har bl a skett genom en förbättrad belysning, t ex Räcksta sjukhem och Pilträdet. Bolaget avser också att i likhet med den pågående tillgänglighets-inventering påbörja en trygghetsinventering under 2007. Klottersaneringen är också en viktigt led i arbetet att skapa en trygg miljö för våra hyresgäster.

Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB) Föreliggande svar kommer att behandlas i SISAB:s styrelse den 22 november 2006. SISAB:s synpunkter har i huvudsak följande lydelse.

SISAB har utvecklat väl fungerande rutiner vad gäller sanering och fotodokumentation av klotter, registrering och systematisering av skadegörelseanmälningar. Nolltolerans har, utifrån antagen policy, varit en del av bolagets arbetssätt sedan flera år tillbaka. Huvuddelarna i bolagets rutiner är dels att allt klotter dokumenteras och polisanmäls samt dels ett snabbt agerande. SISAB har mycket goda erfarenheter av detta arbetssätt och arbetar aktivt med dessa frågor i hela organisationen. SISAB har för avsikt att besluta om den nivå som möter stadens krav i form av beslutad policy.

SISAB ställer sig positivt till och stöder förslaget till policy mot klotter och liknande skadegörelse i Stockholm.

AB Stockholmshem kommer inte att svara på remissen.

Stockholms Hamn AB Styrelsen föreslås besluta att besvara remissen enligt upprättat tjänsteutlåtande, godkänna och till stadshuset översända detta remiss-svar. Stockholms Hamn ställer sig positiv till samverkansgruppens förslag till policy mot klotter och liknande skadegörelse i Stockholm.

Stockholms Stads Parkering AB anför i huvudsak följande:

Bolaget tycker att det är värdefullt att alla olika berörda intressenter nu får en gemensam utgångspunkt i arbetet med att bekämpa klotter i alla dess former samt att förutsättningarna för ett brett samarbete dem emellan ökar i detta för staden så viktiga arbete. Stockholm Parkering har inget att erinra utan tillstyrker att kommunfullmäktige godkänner policyn.

AB Svenska Bostäder svarar att bolaget står i sin helhet bakom förslaget.

RESERVATIONER M M

Idrottsnämnden

Särskilt uttalande gjordes av ordförande Madeleine Sjöstedt m.fl. (fp), ledamoten Billy Östh m.fl. (m) och Leif Kroon (kd) enligt följande.

I majoritetens förslag till budget står att en ny policy mot klotter ska tas fram i staden. I väntan på att detta sker vill vi poängtera vikten av snabb klottersanering. Klotter bör saneras inom 24 timmar och skolor och förskolor bör vara prioriterade. Vi välkomnar de föreslagna förslagen på krafttag mot klottret.

Kulturnämnden

Reservation mot kulturnämndens beslut anfördes av vice ordförande Roger Mogert m.fl.(s) enligt följande.

Att kulturnämnden beslutar

- att i huvudsak godkänna förslaget om policy mot klotter och liknande skadegörelse i Stockholm
- att avslå förvaltningens andra att-sats
- att därutöver anför följande:

Stockholm ska naturligtvis inte uppmuntra till skadegörelse, klotter eller illegal affischering. Beslut om kulturstöd ska dock baseras på den konstnärliga kvaliteten eller innehållet i det arrangemang som ansökan gäller.

Reservation anfördes av ledamoten Annaklara Matthiesen (mp) enligt följande.

Att kulturnämnden beslutar

- att ej godkänna förslaget om policy mot klotter och liknande skadegörelse i Stockholm
- att uppdra åt kulturförvaltningen att i samverkan med gatukontoret och defria kulturlivet skapa fungerande legala marknadsföringskanaler för de kulturverksamheter som idag affischerar illegalt.
- att därutöver anför följande:

Kulturförvaltningens förslag om att villkora kulturstödet med krav på att ej tillämpa illegal affischering, slår hårt mot de kulturarrangörer som idag har de sämsta ekonomiska förutsättningarna för sin verksamhet. Stora kulturinstitutioner har råd att annonsera på lagligt vis i exempelvis dagstidningar och på kommersiella affischtavlor. Men för stora delar av det fria kulturlivet är ofta otillåten affischering det enda sättet att nå ut till publiken för en rimlig kostnad.

Innan kulturnämnden sätter upp villkor om att enbart stödja verksamheter som ej affischerar illegalt, måste kulturnämnden se till att godtagbara alternativ finns för de kulturverksamheter som inte har möjlighet att nå sin publik på annat sätt. Resurser måste satsas på att skapa alternativa marknadsförings-kanaler för dessa grupper.

Klotter och annan skadegörelse är brottsliga handlingar och bör därför ej uppmuntras av kommunen. Brotten kan dock betraktas som ringa enligt gällande straffskala. De drabbar dessutom inte stadens medborgare särskilt hårt. Därför är det felaktigt att kommunen lägger ned så pass stora resurser som nämns i policyn på att motverka dessa brott, när det finns allvarligare brott vars motverkan kunde ges större resurser. Resurserna som idag läggs på klottersanering skulle istället kunna användas till mer angelägna saker, exempelvis till att motverka våldsbrott mot kvinnor eller narkotikarelaterad brottslighet. Istället för att anlita en klottersaneringsfirma kan man låta klottarna själva sanera efter sig.

Vad som anses som fult och vackert i staden uppfattas olika från medborgare till medborgare. En del uppfattar tags och graffiti som fult, medan andra kan störas av ett ofentligt konstverk eller en kommersiell reklamaffisch. För en del uppfattas illegal affischering och graffiti som något välkommet, medan andra tycker att det är störande. Kommunens kulturstöd bör fördelas på konstnärliga grunder, och inte utefter vilken inställning kulturutövarna har till klotter eller illegal affischering. Kulturlivet ska präglas av åsikts- och yttrandefrihet även i denna fråga. Legala former av gatukonst berikar staden och bör uppmuntras även om utövarna även ägnar sig åt illegal gatukonst.

Renhållningsnämnden

Reservation mot renhållningsnämndens beslut anfördes av Yildiz Kafkas (mp), Eva Oivio (s) och Dick Urban Vestbro (v) med hänvisning till förvaltningens förslag till beslut.

Särskilt uttalande gjordes av Yildiz Kafkas (mp), Eva Oivio (s) och Dick Urban Vestbro (v) enligt följande.

Vi välkomnar stadens förslag till policy mot klotter. Renhållningsnämnden är indirekt berörd av problemet med klotter, skräpighet och skadegörelse vid återvinningsstationerna på allmän plats. Det är visserligen materialbolagen, FTI som har ansvar för dess skötsel, men staden kan genom det nya markavtalet ställa högre krav på producenterna för att säkerställa att materialbolagen/FTI vidtar snabba åtgärder och förebygger sanitär olägenhet och förfölningen av staden.

Stadsbyggnadsnämnden

Reservation mot stadsbyggnadsnämndens beslut anfördes av ordföranden Kersti Py Börjeson (s), Conny Nilsson (s), Gunni Ekdahl (s), Rolf Lindell (s), Jan Qvarsell (s), Ewa Törngren (v) och Cecilia Obermüller (mp), med motiveringen att de önskat att nämnden beslutat i enlighet med kontorets förslag till beslut.

Trafiknämnden

Reservation mot trafiknämndens beslut anfördes av vice ordförande Mirja Särkiniemi (s) samt ledamöterna Jimmy Lindgren (s), Reine Meyer-Strömberg (s) och Kåre Gustavsson (s) enligt kontorets förslag.

Reservation anfördes ledamoten Ann-Marie Strömberg (-) enligt av henne framställda yrkandet enligt följande.

Trafiknämnden beslutar

- att förorda att klottersanering skall ske inom 24 timmar från upptäckt eller anmälan,
- att förorda att samordnad klottersanering enligt "Helsingforsmodellen" införs i Stockholms stad,
- att i övrigt godkänna kontorets förslag, samt
- att anföra följande:

Klottersanering skall ske snabbt för att ha avsedd effekt. Förövarna skall inte kunna ta del av sina verk. På så sätt blir själva klottersaneringen även förebyggande. En vecka är alltför lång tid.

I Helsingfors har klottersanering sedan länge skett genom en samordning där allt klotter saneras av samma saneringspatruller, oavsett vem som är fastighetsägare till det nedklottrade objektet. Metoden är effektiv och på sikt även ekonomisk. Denna modell bör införas även i Stockholm.

De ökade kostnaderna en skärpt klottersaneringspolicy medför får beaktas i budgetsammanhang.

Reservation anfördes av tjänstgörande ersättare Hampus Rubaszkin (mp) enligt det av honom framställda yrkandet enligt följande.

- att punkt 3 i policyn mot klotter och skadegörelse stryks.
- att punkt 8 bör kvarstå som föreslås i policyn.
- att i övrigt godkänna utlåtandet som svar på remissen.
- att anföra följande:

Miljöpartiet välkomnar en policy mot klotter och skadegörelse. Vi menar dock att kopplingen mellan klotter och sociala problem är oklar, och hanteringen av andra sociala problem än klotter bör därför hanteras i andra sammanhang än en klotterpolicy.

Farsta stadsdelsnämnd

Reservation mot stadsdelsnämndens beslut anfördes av ledamöterna Gunnar Sandell m.fl. (s) och Pekka Koskenvoima (mp) samt tjänstgörande ersättaren Ola Karlsson (v) till förmån för följande:

att godkänna stadsdelsförvaltningens förslag till beslut samt att därutöver anföra: Vi välkomnar förslagen till krafttag mot klottret.

Hägerstens stadsdelsnämnd

Reservation mot stadsdelsnämndens beslut anfördes av vice ordföranden Kenneth Nilsson m.fl. (s), ledamoten Bengt Sundell (-) och tjänstgörande ersättaren Ann Westlund (mp) mot förslaget med hänsyn till förvaltningens förslag. Hägerstens stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och översänder det till kommunstyrelsen och stadsledningskontoret som remissyttrande.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Reservation mot stadsdelsnämndens beslut anfördes av Roland Karlsson m.fl. (s), ledamoten Hans Enroth (v) och tjänstgörande ersättaren Yildiz Kafkas (mp) med förslag till beslut enligt följande.

Att besvara remissen med stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Maria-Gamla stans stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av vice ordföranden Maria Palme m.fl. (s), ledamoten Åsa Hagelstedt m fl (v) samt Stefan Nilsson (mp) enligt följande

Om vi hade utnyttjat vår majoritet hade vi stött förvaltningens förslag

Policy mot klotter och liknande skadegörelse i Stockholm

Stadsmiljön är *allas* egendom och det är *allas* ansvar att vårda den. Stockholm ska vara en trygg, säker, ren och vacker stad som vi är stolta över och där stadsmiljön inbjuder till samvaro mellan människor.

1. Klotter, olaglig graffiti och liknande skadegörelse accepteras inte. Detta gäller för alla typer av fastigheter, mark, anläggningar och fordon m.m.
2. Sanering, borttagande av klotter och liknande skadegörelse ska ske inom 24 tim (från upptäckt och/eller anmälan), prioriterat på skolor och förskolor. Stötande och rasistiskt klotter ska saneras omgående. Vid all sanering ska hantering och använda kemikalier uppfylla Stockholms stads miljököpskrav i "Miljökravspecifikation för klottersanering".
3. Genom att reagera och agera direkt vid misstanke om att ungdomar ägnar sig åt klotter och liknande skadegörelse kan vi förebygga att ungdomar drabbas av problem som skolk, missbruk och kriminalitet.
4. Skol- och fritidspersonal, socialsekreterare, föreningsaktiva m.fl. ska kontinuerligt utbildas och informeras för att bli medvetna om subkulturen runt klotter och dess riskfaktorer.
5. All skadegörelse ska polisanmälas och fotodokumenteras.
6. Alla inhyrda objekt (t.ex. byggbodar, containers) ska vara sanerade innan de ställs ut i stadsmiljön.
7. Stockholm ska vid ombyggnad, nybyggnad eller andra förändringar i stadsmiljön om möjligt eftersträva en utformning som förebygger och försvårar klotter och liknande skadegörelse.
8. Genom samarbete med detaljhandeln, bensinmackar m.fl. ska tillgängligheten minskas av sprejfarver, tuschpennor m.m. som används vid klotter.
9. Staden ska inte medverka till eller stödja verksamheter eller evenemang som inte klart tar avstånd från klotter, olaglig graffiti och liknande skadegörelse. Staden ska inte heller medverka till verksamheter som på något sätt kan väcka intresse för och leda till klotter, olaglig graffiti eller liknande skadegörelse.

Clean News

från trion tensid ab

Nr. 1, Juni 2010

trion tensid ab

Sommarhälsning.

Första tertialet januari till april 2010 minns vi i klotterbranschen som vintern som aldrig ville ta slut. Det gjorde den dock och nu är det full fart igen. Om växthuseffekten fungerar dröjer det länge innan en liknande vinter helt utan plusgrader upprepas söder om Dalälven. Nu har vi resten av året att rehabilitera oss inför bokslut och annat.

Vi själva ser en förbättring redan till halvårsskiftet tack vare rivstarten i maj och att en stor andel av vår tillverkning exporterats till länder som mer sällan har arbetsstopp på grund av kyla.

Sommarsemester är inte så lönsamt i branschen men många lyckas ändå få lite, till dom: **"TREVLLIG SEMESTER"**

Alla andra också när det blir av så småningom.

TREVLLIG SOMMAR!

AGS AIRLESS SPRAYER

- För användning av de flesta AGS & BPS produkter, både klotterborttagningsmedel, klotterskydd eller färgborttagare.
- Skall EJ användas till våra högalkaliska eller sura produkter.
- Exklusivt framtagen för Trion Tensid AB av en världsledande producent av airless färgsprutor.
- Bästa pris på marknaden.
- Pris sommaren 2010 = 8500:-/st + moms, inkl. 2 st spraydysor.
- Rollerapplicator, förlängningsskaft och dysor finns som extra tillbehör.
- Passa på nu att arbeta med en airless sprayer av hög kvalitet.
- Det perfekta verktyget för våra produkter. Att lägga på förtjockade klotterborttagare går fort, smidigt och du slipper bli trött i handen.
- 230V, 10 A, lägsta effekt på elverk 2 kW.

Innehåll:

- Sid 2 - 3 Värt att veta
Sid 4 AGA konferensen 2010 i Nottingham, ISSA/INTERCLEAN Amsterdam
Sid 5 BPS 7111 hjälper naturen, CE MÄRKNING OCH SS-EN 1504-2
Sid 6 Klotterskydd, se upp för billiga kopior
Sid 7 Sommarstädning med TCS
Sid 8 Företagsanpassade kurser, kalendarium mm

Våra klotterborttagare har testats många gånger hos Deutsche Bahn i Tyskland. Sedan i våras är Trion Tensid Deutsche Bahns största leverantör av klotterborttagare för tåg. Sedan flera år är vi enda leverantör även till Nedtrain, enda tågbolaget i Holland.

Deutsche Bahn AG
Systemtechnik und Bahn-Fachservice
DB Systemtechnik
Instandhaltungstechnik
Bahntechnikzentrum, P.O.
14774 Brandenburg-Kirchmöser

Untersuchungsbericht zu Funktionsprüfungen der Graffiti-Entferner
AGS 221 Gel und Liquid sowie AGS 27 Test/Blumen für den Außenbereich und AGS 560 für den Innenbereich von Schienenfahrzeugen der DB AG

Dokument: 10-P-10378-TT235-UN-2950
Datum: 10.05.2010

Fachabteilung: DB Systemtechnik
Instandhaltungstechnik
Werkstofftechnik und Schwachstellenanalyse
Bahntechnikring 74
14774 Brandenburg-Kirchmöser

AGS TUTOPROM BÄST I BANVERKETS TEST

Sammanfattning av texten

Det här examensarbetet är en utvärdering av ett antal olika klotterskyddssystem som finns på marknaden.

Ett klotterskydd är en skyddande yta som läggs utanpå den yta som skall skyddas för att efterföljande sanering ska vara så enkel som möjligt. I denna rapport utvärderas skydd med tillhörande saneringsmedel för lackerad plåt. Examensarbetet görs för Banverket Produktion.

Syftet med arbetet är att hitta en produkt som på bästa sätt uppfyller de krav som Banverket Produktion har på ett klotterskydd och som de sedan kan använda sig av.

Metoden som använts har varit att applicera de olika klotterskydden på lackerade testplåtar, som sedan utsatts för klotter och därefter sanering. Testerna har upprepats fem gånger för att eventuellt visa på försämring i hållbarhet av skyddsytan. Alla klotterskydd har därefter utvärderats efter ett antal kriterier och därefter har en vinnare utsetts.

Det klotterskyddssystem som fungerade bäst i testerna är Tutoprom som levereras av Trion Tensid AB.

Hela rapporten finns att hämta/läsa på vår hemsida, www.trion.se

AGS 3502 Klotterskyddet med längst livslängd.

Äldst i ligan och håller ställningarna mer än väl.

AGS 3502 introducerades som ett revolutionerande vattenburet offerklotterskydd redan 1992.

Flera miljoner kvadratmeter på olika objekt har sedan dess klotterskyddats i alla världsdelar.

AGS 3502 har ett enastående "track record" och används på de flesta typer av ytor som behöver klotterskyddas. Det finns inget klotterskydd i världen som har så många referenser och godkännanden som AGS 3502.

Livslängden har successivt med tilltagande praktisk erfarenhet kunnat ökas. AGS 3502 rätt pålagt har en livslängd om 10 år eller mer. Det är AGS 3502 som offerklotterskydd helt ensamt om. En gammal sanning i många sammanhang är att det finns bara ett original. AGS 3502 var först och är originalet till alla vattenburna offerklotterskydd.

AGS 3513

TRION TENSID lanserar ett nytt blankt offerklotter-skydd, AGS 3513. Klotterskyddet har i stort samma blanka yta som sin föregångare AGS 3510 som därmed avvecklas. AGS 3513 är lätt att lägga på, lätt att ta bort klotter ifrån och lätt att lägga på igen.

Succé för AGS 3514 korttidsklotterskydd.

AGS 3514 används som ett effektivt korttidsklotterskydd på objekt som ofta drabbas av klotter och saneras regelbundet. Klotterskyddet är lätt att lägga - **1 lager** -, lätt och snabbt att sanera på.

AGS 3514 är en effektiv barriär mot allt idag känt klotter. **AGS 3514 är ett av marknadens mest prisvärda klotterskydd.**

Efter en årslång provningsperiod lanserades AGS 3514 på senhösten 2009 och är redan nu en storsäljare.

BPS 7102

MÅLARTVÄTT FÖR PROFFS

BPS 7102 ett mångsidigt fasadrengöringsmedel som är både drogt och effektivt som målartvätt. Vid målartvätt är utspädningen 1 del **BPS 7102** : 9 delar vatten.

BPS 7624

FÄRGBORTTAGARE NÄR RESULTATET RÄKNAS

Färgborttagningsmedlet **BPS 7624** har nu testats i verkligheten under ett par år. Resultatet av testerna visar att medlet löser akrylbaserade färgskikt mycket effektivt, även om det aktuella målningsskiktet innehåller flertalet färgskikt. Om linoljefärg skulle förekomma i enstaka skikt löses även dessa. Med **BPS 7624** kan du på ett skonsamt sätt ta bort färg på alla underlag. Det normala är att **BPS 7624** appliceras flödigt på eftermiddagen och tillåtes verka under naten, varefter det upplösta färgskiktet spolats bort med hett högtrycksvatten.

BPS 7111

SANERING AV ALGER OCH LAVAR PÅ FASADER

Algsaneringsmedlet **BPS 7111** eliminerar eller avlägsnar alger och lavar mycket effektivt. Medlet appliceras flödigt, varefter vädrets inverkan tvättar fasaden ren. Ingen högtrycksvätt är nödvändig. Ytväxande alger (grönalger) avlägsnas på några få dagar, medan mera djupväxande lavar tar upp till 3 månader för att avlägsna. **BPS 7111** fungerar på puts, tegel, betong, målade ytor samt natursten av alla slag. När **BPS 7111** har applicerats och sugits in i ytskiktet verkar medlet som ett skydd mot kommande påväxt under ett antal år. De enda ytor som inte kan rengöras med **BPS 7111** är lackade ytor.

NMP blir NEP

Lösningsmedlet N-metyl-2-pyrrolidon i dagligt tal NMP fasas nu ut av Trion Tensid AB och ersätts av N-etyl(2)pyrrolidon som förkortas NEP. Lösningsmedlet NMP som använts flitigt i klotterborttagare sedan första hälften av 1980 - talet var en förutsättning för att möjliggöra borttagandet av det mycket farliga lösningsmedlet metylenklorid. **Trion Tensid AB var då som nu först med anpassningen.** Redan 2005 så började vi lansera AGS 3+ som inte innehåller NMP. Under de senaste 10 åren har man inom kemi- och medicinvetenskapen diskuterat fram och tillbaka om NMP är reproduktionsstörande (kan skada fostret hos en gravid kvinna) eller ej. Några entydiga bevis finns inte. För säkerhets skull kommer EU kommissionen inom en nära framtid att ge NMP en ny klassificering från HÅLSOSKADLIG till GIFTIG. Exakt när det sker är inte bestämt.

Trion Tensid AB väntar inte, utan byter redan nu, vilket också ligger helt i linje med Kemikalieinspektionens substitutionsbestämmelse.

Trion Tensid AB byter ut all NMP mot NEP senast under april månad 2010.

Samtliga produkter med NEP har minst lika bra prestanda som de tidigare med NMP, i vissa fall t o m lite bättre.

ÅRETS ANTI-GRAFFITI ASSOCIATIONS CONFERENCE I NOTTINGHAM

2010 års konferens i Nottingham i den brittiska branschföreningen The British Anti-Graffiti Associations regi samlade som vanligt många intresserade deltagare. Årets tema var "Protection and Removal". Ett som vanligt välbesökt möte med deltagare från City Councils, branschen, polisen, järnvägs- och tunnelbaneoperatörer.

Som förste föredragshållare och key note speaker var Claes Thunblad från Stockholms Stad på plats och berättade om stadens mål och inriktning med 0 - tolerans mot klotter och vilka resurser man har och hur dessa används. Claes Thunblads föredrag var uppskattat vilket inte minst visade sig under efterföljande frågestund.

Under 2011 kommer med all sannolikhet konferensdagarna att vara i London och det återkommer vi om senare.

ISSA/INTERCLEAN Amsterdam 2010

Trion Tensid ställde ut tillsammans med importörer

BPS 7111 HJÄLPER NATUREN STOPPA ETT VÄXANDE PROBLEM

ICA's kursgård Hakonhuset i Västerås har som många andra byggnader drabbats av alger och rödmögel. Den cementerade fasaden behandlades Med **BPS 7111**. Fasaden är helt ren efter ca 5 veckor. Huset sköljdes rent av regn.

CE MÄRKNING OCH SS-EN 1504-2

Vattenavvisande impregneringsmedel måste enligt Trafikverkets anvisningar uppfylla kraven i SS-EN 1504-2 (1) tabell 3. varvid klass I skall tillämpas för uttorkningskoefficienten och minst klass I för inträngningsdjup.

Bekräftelseprocedur 2+ i annex ZA i ovannämnda standard ska tillämpas.

I Sverige gäller SS-EN 1504-2+, 2+tecknet är koden för den s.k bekräftelseproceduren. Det betyder att tillverkaren ger en försäkran om produktens överensstämmelse med presenterad dokumentation. Certifiering av fabriken / leverantörens egen tillverkningskontroll skall ske av ett godkänt organ.

En impregnering som görs bruksklar av leverantören som inte behöver vara samma företag som råvarutillverkaren måste också arbeta med en bekräftelseprocedur.

Trion Tensid's entreprenörer och beställare har alltid tryggheten och säkerheten att arbeta med oss om är ISO 9001: 2008 och ISO 14001: 2004 certifierade. En förutsättning för bibehållen CE märkning och EN 1504-2+.

För inträngningsdjupet och uttorkningskoefficienten måste ett externt och oberoende analysorgan (exv. CBI / SP utfärda intyg om att impregneringen motsvarar Trafikverkets krav.

Följande impregneringsmedel från Trion Tensid AB för betong uppfyller kraven i **SS-EN 1504-2+, BPS 7724, BPS 7726 samt BPS 7716.**

CERTIFIKAT TÜV NORD

Ledningssystem enligt
SS EN ISO 9001 : 2008
SS EN ISO 14001 : 2004

I enlighet med TÜV NORD CERTs rutiner, bekräftas följande på:

Trion Tensid AB
Svederusgatan 1-3
SE-754 50 Uppsala

Säkerhet av ledningssystem i enlighet med örens tekniska standard för giltighetsområdet

Utveckling, tillverkning, marknadsföring och försäljning av kemiska produkter och därmed sammanhängande metoder. Tillhandahållande av utrustning.

Certifikats registreringsnr.: 44 189 075283
Certifikats registreringsnr.: 44 189 075213
Revisionsrapporten: 301266

GRIP i o nr: 2011-01-26

TÜV NORD CERT Certifieringsorgan
hos TÜV NORD CERT GmbH

Göteborg, 2010-01-08

Certifieringen garanteras i enlighet med TÜV NORD CERTs revisions- och certifieringsrutiner och följs upp genom årliga revisioner.

TÜV NORD CERT GmbH | Langenharndstrasse 26, D-45141 Essen | www.tuv-nord-cert.com

KLOTTERSKYDD - MÅNGA ÄR KALLADE - FÅ ÄR UTVALDA

Klotterskydd är det mest effektiva verktyget en fastighets – eller infrastrukturägare kan ta till för att hålla kontroll på sina klottersaneringskostnader.

Med klotterskyddet tar den drabbade **enkelt kontroll över arbetstiden** (saneringskostnaderna), **ger den rena ytan** (fri från klottor och restsuggor) och **vidmakthåller kapitalskyddet** (ytan kan rengöras skonsamt utan att förstöras).

I de Nordiska länderna med sina specifika förutsättningar som en definierad vårvinter/vår och höst/förvinter är **offerklotterskydd de enda som klarar fasadytans krav på permeabilitet (andningsförmåga)**. En fasad eller betongkonstruktion som inte kan andas kvävs till döds och krackelerar för att så småningom sönderfalla. Det är det som händer förr eller senare på ytor som är fukt- och luftabsorberande när de skyddas med täta s.k. permanenta skydd.

Vaxbaserade vattenburna klotterskydd har också andra fördelar:

- de är **färglösa intill osynliga** och den behandlade **ytans ursprungsutseende bevaras**.
- **förlåtande**, de kan tas bort när som helst utan att den skyddade ytan skadas eller förändras.
- **frosttåliga**.
- **vattenavvisande - de skyddar mot skadlig inverkan från luftföroreningar**.
- **lätta att lägga**.
- **lätta att avlägsna**.
- **ofarliga för ytan**.
- kan läggas **i stort sett på alla slags material**.

Vax för klotterskydd måste förberedas noggrant i tillverkningsprocessen innan det blir ett färdigt klotterskydd. Det är vi på Trion Tensid experter på och har varit sedan 1992, vi är de som har längst erfarenhet av det i Europa.

Av våra klotterskydd är **AGS 3502** det bästa och mest dokumenterade vaxskyddet i världen.

Andra storsäljaren är **AGS 3514** som läggs en gång, **AGS 3513** är vårt senaste blanka offerklotterskydd.

AGS 3506 pigmenterade skydd som kan fås i vilken färg som helst förutsatt att vi har rätt RAL eller NCS kod.

Trion Tensid AB´s klotterskydd används i hela världen, fråga oss, vi har referenser i alla världsdelar och naturligtvis otaliga i Sverige.

Med Trion Tensid kommer trygghet, kunskap, problemlösning, objektsanpassning, säker dokumentation och snabba leveranser.

Din leverantör när det verkligen gäller !

SOMMARSTÄDNING MED TCS

Många av våra produkter är förutom yrkesmässiga rengöringsmedel för proffs mycket effektiva som rengöringsmedel hemma.

TCS 25

Fantastiskt att ta bort fastbränd mat från kastruller med. Häll i lagom mängd TCS 25, fyll med riktigt varmt vatten och låt stå i några timmar. Skölj ur.

SPEEDY

Det perfekta allrengöringsmedlet för köket, badrummet och alla andra utrymmen hemma.

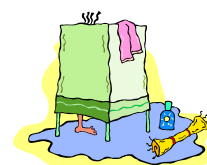
RENOX

Tar bort dålig lukt

CYROX

Tar bort mögel på olika ytor. Rengör fogar mellan klinker och kakelplattor. Perfekt rengöringsmedel i duschutrymmet. Löser kalk i diskhon.

BIO-ONE

Dålig lukt försvinner snabbt med BIO-ONE, även så starka föroreningar som katt & hundkiss.

DUSCHSCREME

Finns i 1 liters flaskor och även om flaskan och etiketten inte är konsumentanpassad är cremen en av de bästa som kan köpas för pengar.

FORDONSTVÄTT MILJÖ

Effektivt att tvätta bilen med, tar bort oljefläckar på kläder, garagegolv m.m.

Företagsanpassade Klottersaneringskurser

TRION TENSID`s kursverksamhet har alltsedan 1984 varit riktmärket och förebilden för all kursverksamhet i klottersanering i de Nordiska länderna och i stora delar av övriga Europa. Under ett normalt verksamhetsår genomför vi 3- 4 allmänna kurser. Vi har också ett brett och flexibelt utbud av företagsanpassade klotteraneringskurser.

Kontakta William Stomilovic och tala om hur omfattande kurs ni vill ha, hos Er eller hos oss, så lämnar vi offert och medverkar till att hitta övernattnig.

Under första halvåret 2010 utbildade vi ca 30 deltagare i allmänna kurser och ytterligare drygt 10-talet företagsanpassade kurser.

RESERVERA AGS DAGARNA 2011 I PLANERINGSKALENDERN !

2011 ÅRS AGS DAGAR blir som traditionen bjuder vecka 6 och mer bestämt den **10 - 11 februari 2011**.

Vi kommer under hösten att tala om exakt var vi ska vara och att det blir i Storstockholm - Uppsalaområdet är redan klart.

Konferens och föreläsningsprogrammet börjar ta form. Det blir som vanligt hur intressant som helst och med branschens bästa experter inom sina respektive områden.

Trion Tensid har ett oslagbart kontaktnät i Sverige och andra länder och fortfarande finns möjligheten hos Dig som läsare av CLEAN NEWS att kontakta oss om du har något problem eller frågeställning som Du vill att vi ska borra lite djupare i. Hör av Dig under förhösten.

Mer information kommer under hösten och som sagt glöm inte datumen för Din planeringskalender.

Kalendarium - AGS-Kurser 2010

Plats: Viktoria Hotell & Konferens i Uppsala

15-17 september

Pris: 7.950:-

CITY OF STOCKHOLM
TRAFFIC ADMINISTRATION

12-05-2010

The Stockholm Approach to Graffiti Reduction

Claes Thunblad, Nottingham, 12th May 2010

Vision 2030

The year 2030, Stockholm will be a versatile city, full of experiences - simply, a world class metropolis. The region will offer a wide range of work, education, service, culture and entertainment: all the things that will give citizens the opportunity to fulfill their life dreams, and that will make use of every single persons potential. Stockholms unique city environment combines the pulse of the big city with the closeness to nature and water, something that will attract visitors from all over the world.

Zero tolerance – the way to reduce graffiti

- The graffiti culture - Who maintains it?
- Effective organisation, effective measures
- Co-operation with the police, legal sanctions
- Prevention
- The future

Stockholm City

- 782 000 city inhabitants and 1.9 milion in the region
- The city of Stockholm is the biggest employer in Sweden
- One of the world´s most beautiful capitals is growing fast
- An extensive public transport system with underground, commuter trains, busses and trams.
- About 500 frequent graffitists + thousands of taggers
- Graffiti vandalism cost Stockholm 100 000 000 EUR annually

Stockholm at the crossroads

Target groups

- Preschool, school, high school – sports, leisure and cultural activities
- The adults responsible for the future of the children

Graffitiist profile

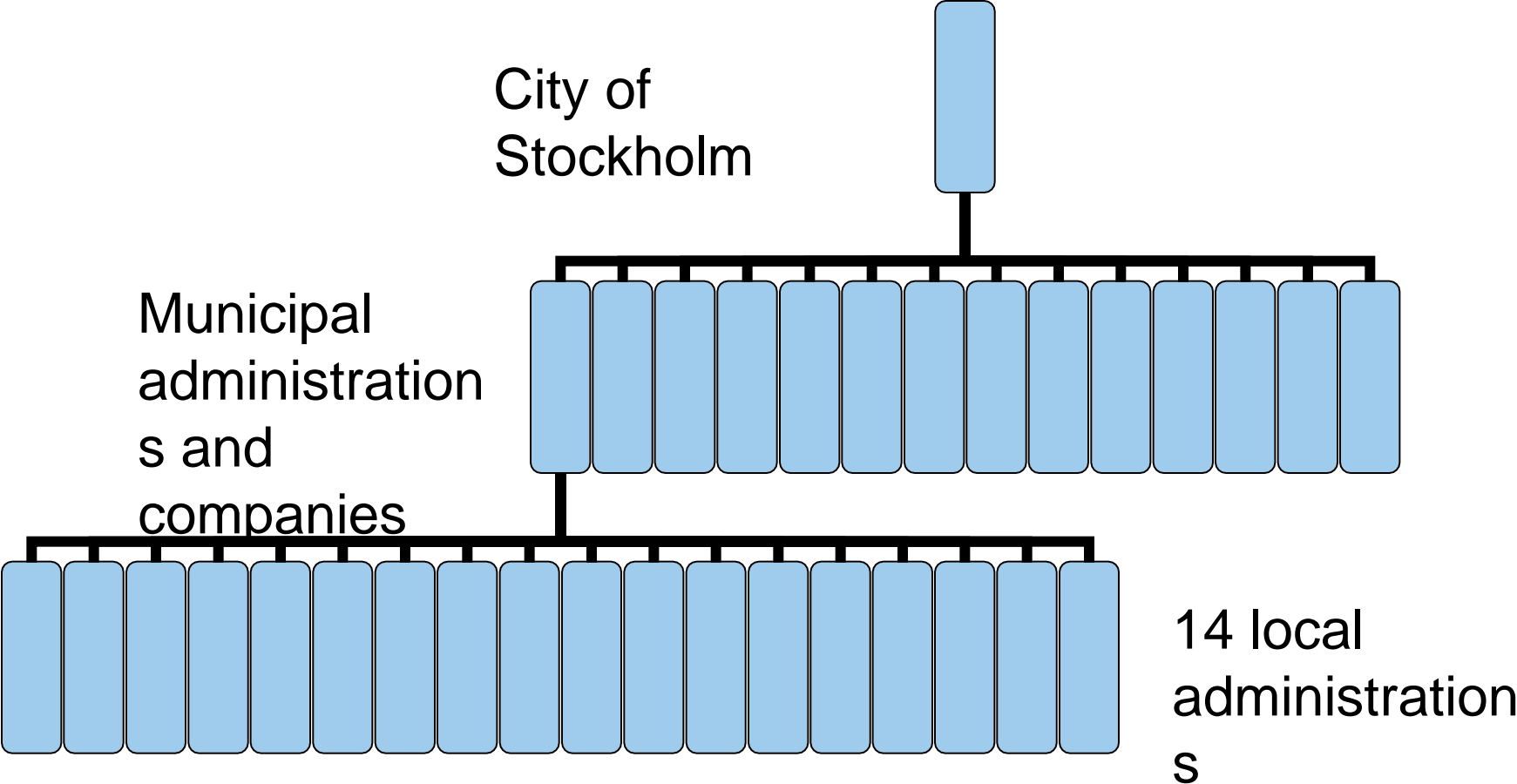

- Age 12 to 30 years old
- Wants to pursue a "career" as a graffiti painter – taking the chance to climb the hierarchy
- Attention seeker, in search of an identity
- Incomplete schooling
- Has lost contact with his/her family
- 8 out of 10 are drug abusers

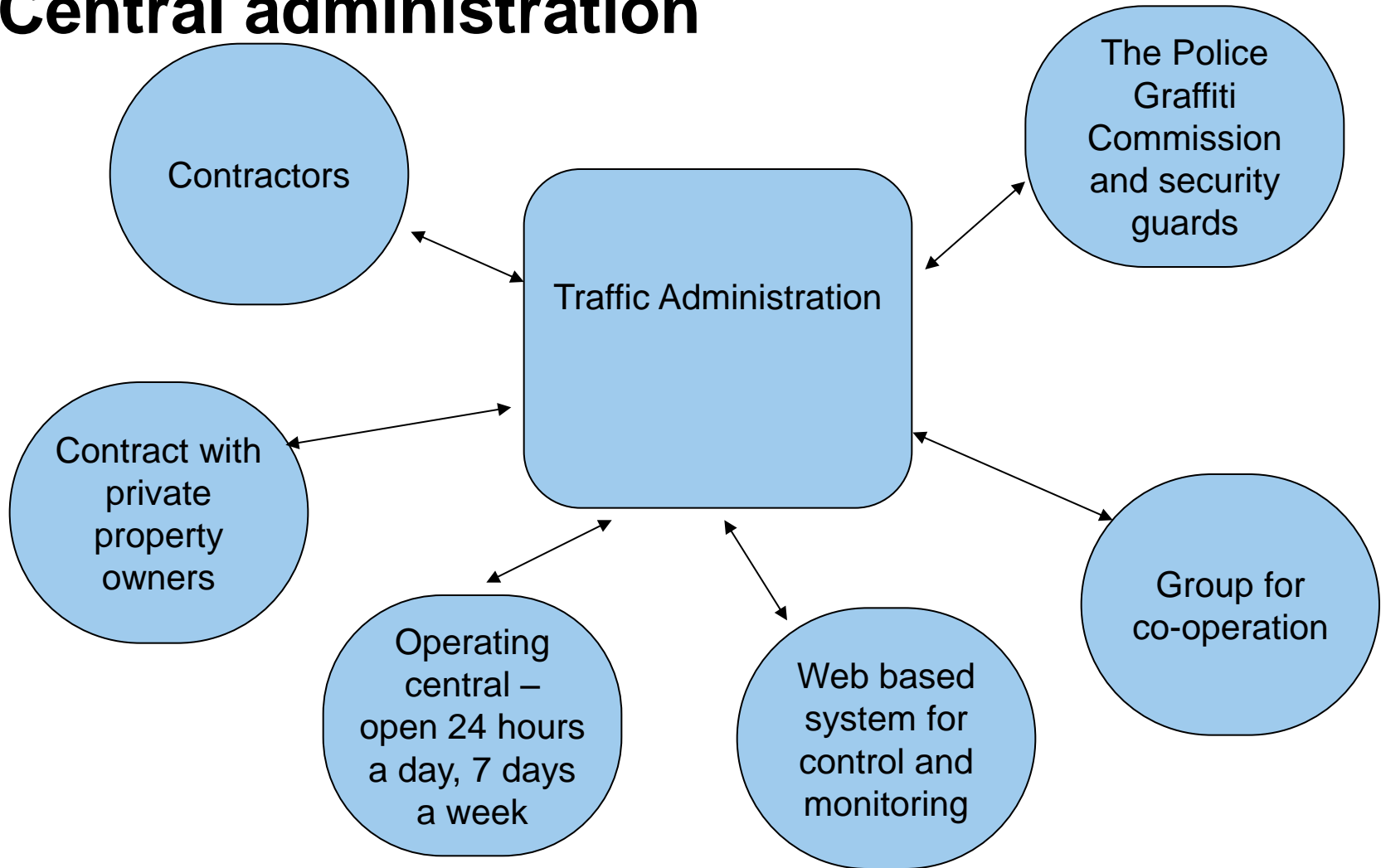
New resolution against graffiti and vandalism

- Zero tolerance
- Making a difference
- Quick and tough responses
- Co-operation with private property owners
- Preventive measures
- Educational efforts

The starting point

Central administration

Requirements for graffiti reduction

- Political support
- Large operating budget
- Co-operation with the police, security companies and social services
- Ability to understand and address the problem of graffiti

2007 – the starting point

- Tenfold budget
- The 24-hour GRAFFITI HOTLINE - removal within 24 hours
- Contract with property owners allowing graffiti to be removed
- Constant use of anti-graffiti protection, always report to the police
- Educational and preventive projects
- Projects with anti-sticker products, vegetation and preventive construction solutions
- New web based system to increase control, follow-up and statistics

The situation today

- 50 000 police reports each year, 1300 graffitists caught by the police
- 97 percent removal within 24 hours
- Increasing number of convicted graffitist, larger damages claimed
- Experts in the police administration, the courts, in social administration
- Educational projects, rehab programs for 100 - 150 graffitists
- Still a long way to go...

Remaining issues

- Graffiti is an increasing problem
- Graffiti culture is spreading
- Some property owners are still not engaged
- How to get citizens involved in the protection and management of public spaces
- How to reduce recruitment of new graffitists and rehabilitate those who want to stop

.....
Berlin – city of change.

Twenty years after the Wall came down, the city still pulsates with history, creativity, variety and diversity like nowhere else on earth. This is what makes Berlin truly unique.

To find out more, visit
www.mauerfall09.de

2009
years
fall of the wall

.....

be open, be free, be berlin.
www.be.berlin.de